19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
ޤައުމީ ސަލ މަތ އި ޚ ރިޖީ ގުޅުންތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 41 ވަނަ ބައްދަލުވުން
28 އޮކްޓޫބަރު 2019
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަ ން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގެ (ކޮމިޓީކުރ ކޮޓަރި)1
ފެށުނު ގަޑި: 14:00

}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު؛ މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވާލި ދަންނަވާލުމަކަށް ވަޑައިގެން ދެއްވި މީރާގެ ބޭފުޅުންނާއި ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ
ބޭފުޅުންނާއި އޭ.ޖީ އޮފީހުގެ ބޭފުޅުންނާއި ލޯކަލް ގަވަ ރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ބޭފުޅުންނަށް އަދި އެމް.އެމް.އޭގެ
ބޭފުޅުންނަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. އާދެ! ތި ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވާލެވުނީ ގަވާ އިދާ ޚިލާފަށް
ދިވެހިރާއްޖޭގައި މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ބިދޭސީންނާ އަދި ބައެއް ޙާލަތްތަކުގައި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ވިޔަފާރިކުރާ
ފަރާތްތަކާ އަދި މި ނޫން ވެސް އެކިއެކި މައްސަލަތައް ހުރި މީހުންގެ މައްސަލަތައް ބެލެމުންދާ މައްސަލައެއްގައި
ބައެއް މަޢުލޫމާތު ކޮމިޓީއަށް ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވާތީ. އެގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކޮމިޓީގެ މަޝްވަރާކޮށް،
އަޅުގަނޑުމެން ދިރާސާކުރި ކުރުމުގައި ފާހަގަކުރެވުނު ކަމެއް އެއީ ގިނަ އަދަދެއްގެ ބޭރު ފައިސާ، ބޭރު މީހުން
ރާއްޖޭގެ ގާނޫނާ އެއްގޮތަށް ޓެކްސް ނުދައްކާ ބޭރުކުރާ މައްސަލަ. މި މައްސަލަ މިހާރު އެމް.އެމް.އޭއިން ގަވާއިދު
ހައްދަވާފައި އޮތް ކަމެއް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް އިން މި ތަނަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވަނީ 30 ހާސް ޑޮލަރަށްވުރެ ގިނަ
ކަމަށް ވަނީ ވިއްޔާ ޑިކްލެއަރ ކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށާއި އެއަށްވުރެ މަދިއްޔާ ޑިކްލެއަރކުރަން ނުޖެހޭނެ ކަމަށާއި އަދި އެ
ބޭފުޅުންނަށް ޑިކްލެއަރކުރުމަށްފަހު އެޅޭ އިތުރު ފިޔަވަޅެއް ނޯންނަކަމަށާއި ދުވާލެއްގެ ތެރޭގައި ތިން ހަތަރު ލައްކަ
ޑޮލަރު ބޭރުވަމުންދާ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އެ ގަވާއިދުތައް ހުރި ގޮތުންނާ އެއްކޮށް މިހާރު އަދި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް
ބޭރުކުރާ ފައިސާގެ ކަމެއް ފާހަގަވާ މަ އްސަލައެއް ވެސް ފާހަގަކޮށްގެން ފުލުހުންނަށް ހުށަހެޅިޔަސް އަދި ސަރުކާރަށް
ހިފެހެއްޓިޔަސް އެ ފައިސާ ކޯ ޓު މެދުވެރިކޮށް ދޫކޮށްލަންޖެހޭ ޙާލަތެއްގައި އޮންނަނީ އެ ގަވާއިދުތައް ހުރި ގޮތުން.
އަދި މީރާއަށް ގަވާއިދު މިހާރު ، ބޭރު ފައިސާ ގެ ގަވާއިދު އުވާލެވިފައިވާ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އެގޮތުން އަޅުގަނޑު
ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު އަރުވާނަން މި މައްސަލަތައް ތަޙުޤީޤުކުރުމުގައި ދިމާވާ ދައްޗަ ކީ ކޮބައިތޯ، ޕޮލިސް ސަރވިސް
އިން ކޮމިޓީއަށް ހުށަހަޅައިދިނު މަށް.
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސް ގެ ޗްފީ ސްޕްރިންޓެންޑެންޓް އޮފް ޕޮލިސް މުޙައްމަދު ބަޝީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. މި އަޅުގަނޑު ކުރީ ދުވަހުގެ ވެސް މީޓިންގައި، ބައްދަލުވުމުގައި އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާފައިވާނެ ރާއްޖެއިން ބޭ ރަށް ބިދޭސީން ގެންދާ ފައިސާތަކުގެ މައްސަލަތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް 2015 އިން
ފެށިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކި ގޮތްގޮތުން ފައިސާ އެކި ފަރާތްތަކުން ހިފެހެއްޓިފައި އެބަ ހުރި. ދެން އެންމެ
ފުރަތަމަ 2015 ވަނަ އަހަރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޭރު ގެ ގާނޫނު ހުރި ގޮތުން ހިފެހެއްޓެން ނެތިގެން ކޯޓުންނާއި
އެކި ގޮތްގޮތުން އޭރު ފައިސާ ދޫކުރެވުނީ. އޭގެ ފަހުން ރެމިޓެންސެއްގެ ގޮތުގައި، ރެމިޓެންސް ނުދައްކާ ފަރާތްތަކުގެ
1

ފައިސާ އަޅުގަނޑުމެން މީރާގެ ލަފައާއެކުގައި މީރާއަށް ޙަ ވާލުކުރިން 2017 އާއި ހަމައަށް. އޭގެފަހުން އަނެއްކާ ވެސް
މި މައްސަލަތަކެއް މިހާރު ދާދިފަހުން މި ދިމާވީ. މީރާއިން މިހާރު ފޮނުވަމުންދިޔަ ފައިސާ ހިފެހެއްޓުމުގައި އެ
ގަވާއިދަށް ދިމާވި މައްސަލައެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިފެހެއްޓެން ނޯންނަ ކަމަށް. އޭ ގެ ސަބަބުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފަހަކަށް އައިސް އެއްވެސް ފައިސާއެއް ނުހިފެހެއްޓިގެން މި ދަނީ. އެ ހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު
މި ވަގުތު ވެސް 4 މައްސަލައެއް އަޅު ގަނޑުމެން އިންވެސްޓިގޭޝަން ޕްރޮސެސްގައި އެބަ ހުރި އަޅުގަނޑުމެންގެ
ބެލުމުގެ ދަށުގައި. ކުރާ ތު ހުމަތަކީ މަނީ ލޯންޑްރިންގ ގެ ތުހުމަތެއް. އެހެންނަމަވެސް މަނީ ލޯންޑްރިންގ އަށް
އެކަށީގެންވާ ހެކި ނުލިބޭތިއާ އެކު ގައި ގިނަފަހަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މައްސަލަތަކުގައި ހިފަހައްޓާ ފަ އިސާ
ނުހިފެހެއްޓިގެން އަޅުގަނޑުމެން ދޫކުރަން މި ޖެހެނީ. ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން މި މައްސަލަތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފާހަގަވެފައި ހުރީ ރާއްޖޭގައި މަސައްކަތްކުރާ ބިދޭސީން އެ ކި ފަރާތްތަކުން ފައިސާ އެއްކޮށްފައި ވަކި މީހަކު ހިފައިގެ ން
މިދާ ކަމަށް. ދެން ބައެއް ފަހަރު 8 މީހުން، 10 މީހުންގެ ފައިސާ ހިފައިގެން ދާކަމަށް މި މަޢުލޫމާތު ދެނީ. ދެން
އޭރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން މަސައްކަތްކުރީ އެއީ ރެމިޓެންސް ދައްކަންޖެހޭ ފަރާތްތަކަށްވާތީ އެ ފައިސާ ދައްކާފައި
ނުވާތީ އަޅުގަނޑުމެން އެއްކޮށް އެ ފައިސާ ނަގަނީ ދައުލަތަށް. އެގޮތުން އަޅު ގަނޑުމެން މީރާއަށް އެ ފައިސާ
ޙަވާލުކުރަނީ. އެހެންނަމަވެސް ، އަޅުގަނޑު ކުރިން ފާހަގަކުރިހެން އެ ގަވާއިދަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޢަމަލުކުރަން
ދަތިވުމުގެ ސަބަބުން މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ފައިސާ މީރާއަށް ޙަވާލު ނުކުރެވި. އެހެންވީމާ، އެއީ މި ވަގުތަށް
ޙާލަތު ހުރި ގޮތަކީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މީރާގެ ފަރާތަކުން މިކަމާމެދު އެއްޗެއް ވިދާޅުވުމަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
މީރާގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް، ޓެކްނިކަލް އެންޑް ފެސިލިޓޭޝަން މުޙައްމަދު ޢަލީ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
السالم عليكم . އަޅުގަނޑު ވަޙީދު އިނގޭތޯ ، މީރާގެ ފަރާތުން. ރެމިޓެންސް ޓެކްސް ގަވާއިދުގައި މިހާރު ވެސް އެ
މާއްދާ އެގޮތަށް އެބަ އޮތް. އެހެންވީމާ، ރެމިޓެންސް ޓެކްސް ގަވާއިދަށް ބަދަލެއް އަ އީކީ އެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް ،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ގޮތުން އެ މާއްދާއަށް ޢަމަލުނުކުރުމަށް އޭ. ޖީ އޮފީހުން ފުލުހުން ނަށް
ލަފާދިނުމުގެ ސަބަބުން މި ވަގުތު ފުލުހުން އެ މާއްދާއަށް ޢަމަލަކުރަމުން ނުގެންދަނީ ކަމަށް. ރެމިޓެންސް ޓެކްސް
ގާނޫނަށް ބަލާއިރު ގާނޫނުގައި މި އޮންނަނީ ބޭންކެއް ނޫނިއްޔާމުން ފައިސާ ފޮނުވުމުގެ ޚިދުމަތް ދޭ ތަނެއް
މެދުވެރުކޮށް ފޮނުވާ ފައިސާއި ންނޭ ރެމިޓެންސް ޓެކްސް ނަގާނީ އިނ ގޭތޯ. ދެން އެހެންވީމާ، ވަރަށް ބޮޑު ލޫޕްހޯލެއް
ކްރިއޭޓްވެގެން ދިޔައީ، އެ ބޭންކެއް ނޫނީ މަނީ ޓްރާންސްފަރ އެޖެންސީއެއް ބޭނުންނުކޮށް މިކަންކުރުމަށް.
2

އެހެންވީމާ، މީހެއްގެ އަތަށް ދީފައި މި ފޮނުވަނީ އިނގޭތޯ. އެހެން މީހަކާ ޙަ ވާލުކޮށް، ފޮނުވާ ކަހަލަ ނިޒާމެއް
އުފެދިގެން ދިޔައީ އަމިއްލައަށް. ދެން އެއާއެކީ އަޅުގަނޑުމެން ގަވާއިދަށް އިޞްލާޙެއް ގެނައީ އެހެން މީހެއްގެ އަތަށް
ދީ، ބޭރު މީހެއްގެ ފައިސާ ، އެ މީހާގެ ފައިސާ ނޫން އެހެން ފައިސާއެއްގެ ގެންދާ ކަމުގައި ވަންޏާމުން އެއީ
ރެމިޓެންސް ޓެކްސް ދެއްކުން އެއް ކިބާވުމަށް ކުރެވޭ ކަމެކޭ. އެހެންވީމާ، ގާނޫނުގައި އެ އޮންނަ މުޅި، ބަރީޢަވާން
މަސައްކަތްކުރި ފުލް އަދަދު ޖުރުމަނާކުރެވޭނެއޭ. އެ މާއްދާގެ ދަށުން ފުލުހު ންނާ ގުޅިގެން މީރާ އިން އެ ޓެކްސް
ނަގަމުން ދިޔައީ އޭރު އެގޮތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެ ގަ ވާއިދަށް ޢަމަލުކުރެވޭތޯ؟
މީރާގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް، ޓެކްނިކަލް އެންޑް ފެސިލިޓޭޝަން މުޙައްމަދު ޢަލީ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެ ގަވާއިދު މިހާރު ވެސް މީރާގެ ޕޮއިންޓް އޮފް ވިއުއިން ހަމަ ވެލިޑް. އަޅުގަނޑު މެން ހަމަ ޢަމަލުކުރަމުންދާ
ގަވާއިދެއް. އެހެންނަމަވެސް ، އޭ.ޖީން ފުލުހުންނަށް ވަކިގޮތަ ކަށް ލަފާދިނުމުގެ ސަބަބުން ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މައުލޫމާތު ލިބިފައި އޮތީ މިހާރު އެއަށް ޢަމަލުނުކުރެވެނީ. އެ ގަވާއިދު އަދި ކޯޓަކުން އުވައެއްނުލާ. އެހެންވީމާ،
ގަވާއިދު އަދި ދެމި އެބަ އޮތް އަޅުގަނޑުމެން ނަޒަރުގައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޭ.ޖީގެ ފަރާތުން އެއްޗެއް ވިދާޅުވާން ބޭނުންފުޅުތޯ އެ މައްސަލައިގައި.
އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ ސްޓޭޓް އެޓަރނީ އަލްއުސްތާޛު އަޙްމަދު ނަޝާތު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މަޢާފުކުރައްވާތި. މިއަދުގެ މީޓިންގ އަށް އަޅުގަނޑުމެން ހާޒިރުވިއިރު ސީދާ ވަކި ކޮން ކަމަކާ ގުޅިގެން ސުވާލުކުރެވޭނެ
މީޓިންގ އެ އްކަން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނޭނގެ. އެހެންނަމަވެސް، ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި މި ބިދޭސީންނާ، ރާއްޖޭގެ ގަވާއިދާ
ޚިލާފަށް މަސައްކަތްކުރާ ބިދޭސީންނާ ގުޅިގެން ބޭއްވޭ ބައްދަލުވުމެއް ކަން އެކަނި އެނގިފައި އޮތީ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރަނގަޅު އަޅުގަނޑުމެން އަރިހުން ސާފުކުރަން ކޮމިޓީން އެދިލައްވާ ކަންތައްތަކަކީ ކޮބައިކަން
އެނގި އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރާނެ ފުރުޞަތެއް ލިބުން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
3

ބޭރު މީހުން، މި ގަވާއިދުގެ މައްސަލައިގައި ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް؛ އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުންނަށް ފޮނުވި
ސިޓީގައި އޮންނާނެ ކަމަށް އިދާރާއިން ވިދާޅުވަނީ ކޮން ސުވާލެއްކަން ކުރެވޭނީ.
އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ ސް ޓޭޓް ކައުންސެލް އަލްއުސްތާ ޛާ ސަލްވާ ޙަބީބް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އޭ.ޖީ އޮފީހު ގެ ފަރާތުން. އެ ސިޓީގައި ޖެނަރަލްކޮށް އޮތީ މި ވަގުތު އެ ވިދާޅުވީ ގާނޫނީ ލަފައާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު
މި ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެން އަތަކުއެއް ނުއެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، ވަ ޒީފާއާ ބެހޭ، މި ދެންނެވީ ރެމިޓެންސް ޓެކްސް
ނެގުމާ ގުޅޭގޮތުން ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ގެނެވުނުއިރުގައި ދެންމެ ވިދާޅުވި ފަދައިން ފައިނޭންޝިއަލް
އިންސްޓިޓިއުޝަނެއް މެދުވެރި ކޮށް ފައިސާ ފޮނުވާއިރުގައި ޓެކްސް ނެގުމާ ގުޅޭގޮތުން މާއްދާ އޮތީ އޭރުގައި އެ
ގާނޫނުގައި މާއްދާ ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނަނީ. އެހެންވީމާ، އެފަދައިން އޭ.ޖީ އޮފީހުން ލަފައެއްދީފައި އޮތުން
އެކަށީގެންވޭ. ސީދާ އެ ލަފާގައި އޮތީ ކޯއްޗެއް ކަމެއް މި ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދަންނަވާލަން ދަތި.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައި އޮތް ސިޓީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮތީ ބިދޭސީން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ ބިދޭސީން
އެތެރެވުމުގެ މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން ބާއްވާ ބައްދަލު ވުމަކަށް. ސީދާ މި ދެންނެވި އިޝޫކަމެއް އެ ސިޓީއަކުން
ސާފެއްނުވޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ދެންނެވި ސުވާލުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަ ގުތުކޮޅެއްދީފިނަމަ އަޅުގަނޑުމެން އެ
މައުލޫމާތު ސާފުކޮށްފައި މި ކޮމިޓީއަށް އަރުވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މައްސަލައެއް ނެތް. އެ ފުރުޞަތު އޮންނާނެ. ލިޔުމަކުން ވެސް އެ ޖަވާބު ފޮނުވިދާނެ އިނގޭތޯ. ލިޔުމަކުން
ފޮނުވުމަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. ދެން އެމް.އެމް.އޭގެ ފަރާތުން މި 30 ހާސް ޑޮލަރުގެ ކެޕާއި އެއަށް ވުރެ
ގިނައިން ގެންދާ ކަމަށް ފާހަގަވާ މީހުންނާއި ދޭތެރޭގައި އޮންނަ ސިޔާސަތަކީ ކޮބައިތޯ ސާފުކޮށްލަން އެބަ ބޭނުންވޭ.
މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ ކައުންސެލް ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛާ ޝީޒާ އަޙްމަދު ވާހަކަ ދެއްކެވުން:
މަނީ ލޯންޑްރިންގ، އެންޓި މަނީ ލޯންޑްރިންގ ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާފައި އިންނަ ގަވާ އިދަކުން މި އެމައުންޓް މި
ކަނޑައަޅަނީ. ކުރީގައި އިންނަނީ 30 ތައު ޒަންއަށް ވުރެ އެބަ އު ވް ވެއްޖިއްޔާ ޑިކްލެއަރ ކުރާ ގޮތަށް. މިހާރު ރިވިޝަނެއް
ގެނެއްސަ 2018 ގައި އިންނާނީ 20 އަށްވުރެ އެބައު ވް ވެއްޖިއްޔާ ޑިކްލިއަރ ކުރާ ގޮތަށް. ދެން އެންޓި މަނީ
ލޯންޑްރިންގ ގާނޫނު ބުނާ ގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ އެމް.އެމް. އޭގެ މެންޑޭޓްގައި މި އިންނަނީ އެ އެމައުންޓް ކަނޑައެޅުން.
ދެން އެންފޯސް ކުރަނީ ކަސްޓަމްސް އިން. ދެން ކަސްޓަމްސް އިން ދެއްތޯ އެންފޯސްކުރާއިރު ދަތިތަކެއް ހުރި ކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް މަޢު ލޫމާތު ލިބިފައި އިނީ. އެ ބޭފުޅުންނަށް އެ ފައިސާ ހިފެހެއްޓެން މި އަންނަނީ މަނީ
4

ލޯންޑްރިންގއަށް ޝައްކުކުރެވޭ ޙާލަތެއްގައި ނޫނިއްޔާ ޑިކްލެއަރ ނުކޮށް ދާއިރެއްގައި. އެ ހެންވީމާ، އެ ބޭފުޅުންނަށް
އެހިސާބުން އޮން ސްޕޮޓްގައި ޑިޓަރމިން ކުރަން އުނދަ ގޫވަނީ މަނީ ލޯންޑްރިންގ އަށް ސަސްޕެކްޓް ކުރެވޭތޯ.
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެ ދަތިތައް ހުރެގެންހެން ކަސްޓަމްސް އިން އެ ހިފަހައްޓަން ނޫނީ އެ އިޝޫއެއް އެ އުޅެނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ގާނޫނުތައް ބަރާބަރަށް ތަންފީޒުކުރުމުގައި ގަވާއިދާއި އުސޫލުތައް ހަމަޖެހިފައި އިން ގޮތު ން ދަތިތައް ހުރި ކަމަށްތޯ
؟
ތި ވިދާޅުވަނީ
މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީ ގެ ކައުންސެލް ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛާ ޝީޒާ އަޙްމަދު ވާހަކަ ދެއްކެވުން:
ކަސްޓަމްސް އިން އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިސާބަށް ވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނާއެކު ބޭއް ވުނު ބައެއް ބައްދަލުވުންތަކުގައި
ވެސް ރެއިސް ކޮށްފައި ހުރީ އެ ބޭފުޅުންނަށް އެންފޯސް ކުރުމުގައި އެ ދަތިތަކެއް އެބަ ހުއްޓޭ މަނީ ލޯންޑްރިންގ
ގާނޫނު އިން ގޮތުން މިހާރު. އެ ގާނޫނު ބުނާ ގޮތުން ވެއްޖިއްޔާމުން އެ ބޭފުޅުންނަށް ހިފެހެއްޓެން މި އަންނަނީ މަނީ
ލޯންޑްރިންގއަށް ޝައްކުކުރެވުނީމަ. ދެން އެ ބޭފުޅުންނަށް އެހިސާބުން ޝައްކު ކުރެވެނީ ކިހާ މިންގަނޑަކުންތޯ
އެއީހެން އަޅު ގަނޑަށް ހީވަނީ އެ އުނދަގޫވެގެން އެ އުޅެނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން އުޝާމްއަށް.
ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު އުޝާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރި އްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ދެން އޭރުގައި ދަންނަވާލަން ބޭ ނުންވީ މުޤައްރިރު، ގޯސް
މަޢުލޫމާތެއް މުޤައްރިރު ތި ވިދާޅުވާތީވެ. ކުރީގެ ގަވާއިދެއްގެ ދަށުން 30 ހާސް ޑޮލަރު ޑިކްލެއަރކުރަންޖެހޭ ކަމަށް މި
އޮންނަނީ. މިހާރު ގަވާއިދު ބުނާ ގޮތުން 20 ހާސް ޑޮލަރަށް އޭތި މި އަހަރުގެ ޖެނުއަރީން ފެށިގެންނޭ އަޅުގަނޑު
ހަނދާންވަނީ، ކުޑަކޮށްފައި އޮ ތީ. މިހާރު 20 ހާސް ޑޮލަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ އެމް.އެމް.އޭ އިން ސާފުކޮށްލަން
ބޭނުންވަނީ ކޮން އުސޫލަކުން ބަލައިގެންތޯ އެ އެމައުންޓް ކަނޑައަޅުއްވަނީ ތި ބޭފުޅުން. އެއީ މި ކޮމިޓީގައި
ވާހަކަދެއްކެވި ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުންގެ އޮޕީނިއަންއަކީ އަސްލު 20 ހާސް ޑޮލަރު ވެސް، 30 ހާސް ޑޮލަރު ވެސް
ރާއްޖެ ކަހަލަ ތަނެއްގައި ވަރަށް ބޮޑު އަދަދެކޭ އެއީ. އެމެރިކާ ތަންތަނުގައި ވެސް ކެރީ ކުރެވެނީ 10 ހާސް ޑޮލަރޭ.
5

އެހެންވީމާ، ރާއްޖޭގަ އި އެންމެ ފުރަތަމަ 30 ހާސް ޑޮލަރު ފަހުން، މިހާރު 20 ހާސް ޑޮލަރަށް މި ކަނޑައަ ޅާފައި
އޮންނަނީ ކޮން އުސޫލަކުން، ކޮން ކަންތައްތަކަށް ބައްލަވައިގެންތޯއޭ ތި ބޭފުޅުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެމް.އެމް.އޭ.
މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ ކައުންސެލް ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛާ ޝީޒާ އަޙްމަދު ވާހަކަ ދެއްކެވުން:
އާދެ! އެމައުންޓް ކަނޑައެޅޭއި ރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބޮޑަށް ދެކެވޭ ވާހަކަތަކެއް ރާއްޖޭގެ ކުރެ ވޭ އިޤުތިޞާދީ
ހަރަކާތްތަކަކާ އެއްވަރަކަށް މިންގަނޑުތަކެއް. ދެން އޭރުގައި ވާހަކަ ދެކެވުނުއިރުގައި އެކި ޤައުމުތަކުން އެކި
ވަރުވަރަށް ކަނޑައަޅާފައި މި ހުންނަނީ. ރާއްޖޭގެ ޓުއަރިޒަމް ދާއިރާގައި އެބަ ފާހަގަކުރައްވާ އެ ބޭފުޅުންނަށް ވަރަށް
ބޮޑަށް އެބަ ދިމާވެއޭ ޑިކްލެއަ ރކުރުމުގައި މަތީ އަދަދެއް ވެއްޖިއްޔާމުން ބައެއް ޤައުމުތަކުން ރާއްޖެއަށް މި އަންނަ
ޓުއަރިސްޓުންނަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް ކޭޝް ކެރީ ކުރައްވާ ބޭފުޅުންނޭ. އެހެންވީމާ، އަދި ރާއްޖެއަ ށް އެތެރެކުރަން އަދި މަނާ
ކަމެއް ނޫން ކަމަށް ވިޔަސް ޑިކްލެއަރކުރާ ހިސާބުން ވެސް އެ އުނދަގޫތަކެއް، ދަތިތަކެއް ހުރެދާނެއޭ
ހެސިޓޭޓްވެދާނެއޭ. އެހެންވީމާ، އެއަށް ޖާގަ ދިނުމުގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން އެއްފަހަރަކާ ބޮޑު އެމައުންޓެއް އަނެކެތި
ނުކޮށް، ދަށް އެމައުންޓެއް ކަނޑަނާޅާ، ފޭސް ބަ އި ފޭސްކޮށް ތިރި ކުރަމުންދާ ކަހަލަ ގޮތަކަށް އޭރަކަށް ބަލާފައި އެ
ދަށް ކުރަމުންދާ ކަހަލަ ސިޔާސަތެއްގައި.
މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. މި މައްސަލަ މިއައީ ބިދޭސީ މަސައްކަތްތެރިންނާ ހަމައިން ކަމަށްވީމަ، މުޅި އިޝޫ މީގެ ތެރެއަށް
ލައިފިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑުވާނެ. މިހާރު އަޅުގަނޑަށް މީގެ ސަބްޖެކްޓުން ބޭރަށް ދާހެން ހީވާތީ. އެ ކުރީ ދުވަހުގެ
މީޓިންގ ގައި ފުލުސްގެ ފަރާތުން، ޕޮލިހުންގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގުނީ ބިދޭސީން ފައިސާ ބޭރުކުރުމުގައި
ކަންބޮޑުވާ މިންވަރަށް ފައި ސާ ބޭރުކުރާ ވާހަކަ. ދެން ރެމިޓެންސް ޓެކްސްގެ ގާނޫނެއް 2015 ނުވަތަ 2016
ހިސާބުގައި ގެނެވިފައި އޮވޭ. ރެމިޓް ފައިސާ، މުސާރަ ނުވަ ތަ ސަރވިސް ޗާޖު ނުވަތަ އެ މީހުންގެ ކަލެކްޝަން
ރެމިޓްކުރާއިރު ދެގޮތެއް. ދެ ޗެނަލެއް މި އިންނަނީ. އެއީ އެއްގޮތަކީ ސީދާ ފައިސާ ރެމިޓްކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ
ކަސްޓަމްގެ އެ ޑިކްލިއަރކު ރަން މި އިންނަނީ. ދެން އެއަށް އެމް.އެމް.އޭ އިން ވިދާޅުވީ 20 ތަ އުޒަންއޭ.
އެހެންނަމަވެސް، މުސާރަ ވެރިންގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޮޑަށް މި ދެކެވެނީ. ދައްކާއިރު އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ
މީރާއަށް ކޮން ދަ އްޗެއްތޯއޭ އޮތީ ގާނޫނީ ގޮތުން މިއަށް، މި ގާނޫނަށް ޗެލެންޖްކުރުމުގައި ކޮން ދައް ޗެއްތޯއޭ އޮތީ
6

މުވައްޒަފުން، އެކްސްޕެރިއޭޓް ސްޓާފުން، މުވައްޒަފުން ފައިސާ ބޭރަށް ފޮނުވާއިރު އެކަން ހުއްޓުވުމަށް ތި
ބޭފުޅުންނަށް ގާނޫނީ ގޮތުން އޮތީ ކޮން ދައްޗެއްތޯއޭ. ރެމިޓެންސް ޓެކްސްގެ ގާނޫނު އެބަ އޮތް ނޫންތޯއޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މީރާއަށް.
މީރާގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް، ޓެކްނިކަލް އެންޑް ފެސިލިޓޭޝަން މުޙައްމަދު ޢަލީ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ގާނޫނުގައި މީރާއާ ޙަ ވާލުކޮށްފައި މި އޮތީ ބޭސިކަލީ ބުނާ ކަމަށް ވަންޏާމުން ބޭންކެއް ނޫނިއްޔާމުން މަނީ
ޓްރާންސްފަރ އެޖެންސީއެއް މެދުވެރިކޮށް ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފައިސާ ފޮނުވާ ކަމަށް ވަ ންޏާމުން އެ ފައިސާއިން
ރެމިޓެންސް ޓެކްސް % 3 ގައި ނެގުމަށް އިނގޭތޯ. އެ ފައިސާ ބޭންކުތަކުންނާއި މަނީ ޓްރާންސްފަރ އެޖެންސީތަކުން
ބަރާބަރަށް ހިފަހައްޓަމުން އެ ފައިސާ މީރާއަށް ލިބެމުންދަނީ އިނގޭތޯ. އެ ޙަޤީޤަތުގައި އެ އިންޓެންޝަނަކީ އެކަމަ ކު
މުސާރަވެރިންގެ ފައިސާއިން ރެމިޓެންސް ޓެކްސް ނެގުން ކަމަށް ވިޔަސް ގާނޫނަކުން ރެމިޓެންސް ޓެކްސް ނެ ގުމުގައި
އެ ވާހަކައެއް ނެތް އިނގޭތޯ. އޮތީ ބޭންކެއް ނޫނިއްޔާމުން މަނީ ޓްރާންސްފަރ އެޖެންސީ މެދުވެރިކޮށް އަދި މުސާރަ
ނޫން ކަމަށް ވިޔަސް، ކޮންމެ ފައިސާއެއް ވެސް ފޮނުވާ ކަމަށް ވަންޏާމުން، ވޯކް ޕަރމިޓް ހޯލްޑަރއެއް ފޮނުވާ ކަމަށް
ވަންޏާމުން އޭގެން % 3 ރެމިޓެންސް ޓެކްސް އެ ބޭންކްތަކުން ނޫނީ މަނީ ޓްރާސްފަރ އެޖެންސީތަކުން ނަގަންވާނެ އޭ.
ދެން ވަކި އެއް ޗެއް އެބަ އޮތް މި ސެލަރީ އެންފޯސްމަންޓް، މާނައަކީ ބޭންކް އެކައުންޓަށް ޖަމާކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ކަން ޙަވާލުކުރެވިފައި އޮތީ މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނަމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓާ. އެހެންވީމާ، އެކަން
ތަންފީޒުވަމުންދާ ތަނެއް އަދިއެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުފެނޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފޮލޯއަޕް ސުވާލެއް ކުރުމަށް ސަޢީދު.
މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ މީރާ އިނގޭތޯ. އެހެންނަމަވެސް، ވަރަށް ކުރުކޮށް ސީދާ ސުވާލަށް
ޖަވާބުދެއްވައިފިއް ޔާ އަޅުގަނޑަށް ލިބޭނެ، އިތުރު ފުރުޞަތެއް ނެތީމަ، ވަރަށް ގިނަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ފުރުޞަތު ނަންގަވާނެތީވެ ، ކުރުކޮށް މި ދަންނަވަނީ ސުވާލު ޖަވާބު ލިބިއްޖިއްޔާ ރަނގަޅޭ. އެހެންވީމާ، އޭގެ މާނައަ ކީ
7

ރެމިޓެންސް ޓެކްސްގައި މި ބޭންކަކުން ނުވަތަ ވެސްޓަރން ޔޫނިއަން ކަހަލަ އެޖެންސީއަކުން ފައިސާ ބޭރުކުރަންޏާ
އެ 3% ރިޓެއިން ކުރުމޭ މީރާގެ ދައުރަކީ. އެއީތޯ ތި ވިދާޅުވަނީ.
މީރާގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް، ޓެކްނިކަލް އެންޑް ފެސިލިޓޭޝަން މުޙައްމަދު ޢަލީ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެއީ ގާނޫނުން ލާޒިމުކޮށްފައި އޮތް ގޮތަކީ. ދެން އޭގެ އިތުރުން ޓެކްސް އޭގެ ބޭންކް ތަކުން އެހެން ޗެނަލަކުން
ގެންދެ..
މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ދެން އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު އަޅުގަނޑު ފޮލޯއަޕް ސުވާލެއް އިނގޭތޯ. ދެން މި އޮތީ އެމްޕްލޮޔަރުގެ މައްޗަށް
ވާޖިބުކަމެއް. އެއީ މުސާރަ ދޭއިރު 3% ޓެކްސް ރިޓެއިންކުރުމަކީ ނުވަތަ ހިފެހެއްޓުމަކީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން މި އުޅެނީ ފުލުހުންގެ ކަންބޮޑުވުމަށް އެ ދުވަހު ބޮޑަށް އައި ސް މިއޮތް މައްސަލައަކީ
އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެ ވޭ ގޮތު ގައި ޕޫލްކޮށްގެން ފައިސާ ބޭރުކުރާ މައްސަލަ އެއީ އެމް.އެމް.އޭ އިން އެ ވިދާޅުވާ 20
ހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު ބަލްކްކޮށް ގެންދާ މައްސަލަ. އެ މައްސަލައިގައި މީރާއަކަށް އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ ބަހެއް
ބުނެވިދާނެހެން އެހެން ވެއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ. އެކަން ސާފުކޮށްލަން އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތު ބޭނުން ހިފީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ސާފުވެއްޖެ. ޢީސަ.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު ފައިސާ ބޭރުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ދެކެވޭ ވާހަކަތަކުގައި އަނެއްކާ ވެސް އަޅުގަނޑަށް އެ ބަ ސުވާލު އުފެދޭ ކަމެއް
އެބަ އާދޭ އިނގޭތޯ. އެއްކަމަކަށް މީގެ ކުރީގައި 20 ހާސް ޑޮލަރު އޮއްވާ 30 ހާސް ޑޮލަރަށް ބޮޑުކުރި ސަބަބެއް
ކަމަށް، 30 އިން 20 އަށް ކުޑަކުރީ ދެއްތޯ. ދެން މި އަދަދު ކަނޑައެޅުމުގައި ތި ބޭފުޅުން އެމް.އެމް.އޭ އިން
ވިދާޅުވަނީ ޓުއަރިޒަމް ދާއިރާ ގެ ބޭފުޅުންގެ ކަންބޮޑުވުމަށް ކޮންސަރންކޮށްގެންނޭ އެ އަދަދު ކަނޑައަޅާފައި އެހެރީ
ރާއްޖެ ވަޑައިގެން އަންނަ ބޭރުމީހުން ވަރަށް ގެސްޓުން ވަރަށް ބައިވަރު ކޭޝް ކެރީ ކުރެއޭ. މީގައި އިންނަނީ
އެތެރެވުމާއި ބޭރުވުން. މިއީ ތަފާތު ދެކަމެއް އިނގޭތޯ. އެތެރެވީމާ، އަންނާނީ އިޤްތިޞާދަށް އަންނާނެ ޕޮޒިޓި ވް
އިންޕެކްޓެއް ކަމަށް ބެލުމުގެ ފުރުޞަތު އެބައޮތް. އަގަ އިން މަނީ ލޯންޑްރިންނާއި ކަންތައްތަކަށްވުމުގެ ފުރުޞަތު ވެސް
އައުމަކީ އެކަށީގެންވާކަމެއް. ދެ ވަނަކަމަކީ އެތެރެއިން ބޭރުވީމަ، އިކޮނޮމީއަށް ނެގެޓިވް އިންޕެކްޓު އައުމުގެ ފުރުޞަތު
8

އޮވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނ ޑުގެ ސުވާލަކީ ތިބުނާ ނުކުތާ އަށް ބައްލަވައިގެން އަދަދު ކަނޑައެޅުއްވި އިރުގައި އެތެރެވާ
އަދަދު ވަކި އަދަދެއް ބޭރުވާ އަދަދު ވަކި އަދަދެއް ކަނޑައެ ޅުމުގެ ފުރުޞަތު ތި ބޭފުޅުންނަށް އެބައޮތް ނޫންތޯއޭ.
އަޅުގަނޑުމެން އަބަދު ވެސް ފޮރިން ކަރަންސީގެ ޝޯޓޭޖެއް އުޅޭ ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި އުޅޭއިރު ގައި ކީ އްވެގެންތޯ އޭ
އެތެރެވާ އަދަދަށް ބޭރުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ތި ބޭފުޅުން ކަނޑައެޅީ؟ ތި ވިދާޅުވި ނުކުތާއަށް ކޮންސެންޓްރޭޓު ކޮށްގެން
އަދަދު ކަނޑައަޅާ ކަމަށް ވަންޏާކާއެއް ކޮންމެހެން މަޖުބޫރެއް ނޫން ބޭރުވާ އަދަދު އެ އަދަދަށް އޮންނާކަށެއް.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގަ އި އެ އަދަދު ކަނޑައެޅުމުގައި ތިބޭފުޅުން ތި ވިދާޅުވި މިންގަނޑާ
ދޭތެރޭގައި އަޅުގަނޑަށް އެބަ ސުވާލު އުފެދޭ. އަޅުގަނޑުމެން ނަށް މައްސަލައެއްނެތް ރާއްޖެ އަންނަ މީހުންނަށް 30
ހާސް ޑޮލަރު ރާއްޖެ ޑިކްލެއަރ ކޮށްގެން އެތެރެކުރެވޭ ގޮތަށް ހެދިކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް މިދަންނަވާ މަނީ ލޯންޑްރީގެ
އެ ކޮންސަރން ނޫނިއްޔާ އިޤްތިޞާދަށް އަންނާނީ ޕޮޒިޓިވް އިންޕެކްޓެއް. އެކަމަކު ބޭރުވާ އަދަދު ބޮޑުކުރާ ކަމަށް
ވަންޏާ އޭގެ ނެގެޓިވް އިންޕެކްޓު ވަރަށް ބޮޑުވާނެ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ފޮރިން ކަރަންސީގެ ޝޯޓޭޖު އުޅޭއިރު. އެކަމަށް ތި
ބޭފުޅުން ކަނޑައެޅުމުގައި ތި ގެންގުޅުއްވި މިންގަނޑު އަދި ސާފުކޮށްދެއްވުން އެދެން. ދެވަނަ ކަމަކަށް ތި ބޭފުޅުން
ފާހަގަކުރައްވައިފި ، ކޮން ނުކުތާއެއް؟ ޑިކްލެއަރކުރުމުގައި އިނގޭތޯ. ކުރީގައި ކޮމިޓީގައި ވެސް ކަސްޓަމްސް އިން
މަޢުލޫމާތު ދެއްވި ގޮތުގައި ޑިކްލެއަރކުރަން މިއިންނަނީ ވަރަށް ކުޑަ ފޯމެއް ތި ބޭފުޅުން ހަދާފަ. އެއްވެސް
ސަޕޯޓިންގ ޑޮކިޔުމެންޓެއް ޑިކްލެއަރކުރާއިރު އެއާއެއްކޮށް އެޓޭޗުކުރާކަށް ނުޖެހޭ. މިސާލަކަށް ރާއްޖޭގަ އި އެބަ ތިބި 9
އަހަރު ދުވަސްވަންދެން ގަވާއިދާއި ޚިލާފަށް މަސއްކަތް ކުރާ ބޭރު މީހުން ނޫނީ 9 އަހަރު ދުވަސްވަންދެން ރާއްޖެ
ޤައުމަށް ފައިސާ ނުފޮނުވާ ފައިސާ މިތަނުގައި ހިފަހައްޓާފައި ގަނޑުކޮށް ފައިސާ ހިފައިގެންދާ ބޭރުމީހުން އެބަތިބި.
އޭނަ ޑިކްލެ އަރކުރާނެ އެއީ އޭނަގެ މުސާރައިގެ ފައިސާގެ ގޮތުގައި. އެކަމަކު އެއްވެސް ސަޕޯޓިންގ ޑޮކިޔުމެންޓެއް
ނެތް. އޭނަ ފުރައި ގެން ދާފަހުން އެމް.އެމް.އޭއަށް ފޯމު ލިބިގެން އެމް.އެމް.އޭއިން އެ ފޯމު މި އައިޑެންޓިފައި ކުރަނީ.
ކުރާއިރުގައި އޭނަ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ފައިސާ ހިފައިގެން ފުރައިގެން ދިޔަސް ވެސް ދެން އިތުރަށް އެމް.އެމް.އޭ އަށް
ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނެތް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދަށް އެތަ އް ބައިވަރު ފައިސާތަކެ އް ހިފައިގެން ނިކުމެގެން މީހަކު
ދިޔައީ ހަމަ ނުބައި މަޢުލޫމާތު ދީފައި ފޯމެއް ފުރާލާފަ. އެހެންވީމާ، އެ ގަވާއިދަށް ތި ބޭފުޅުންނަށް އިތުރު
ނުކުރެވޭނެތޯއޭ ކަސްޓަމްސް އަށް އިތުރު ބާރުދީފައި ޑިކްލެއަރ ކުރާއިރުގައި ބޭނުންވާ ސަޕޯޓިންގ ޑޮ ކިޔުމެންޓު އޭނަ
އެފައިސާ ހޯދި ގޮތް އޮން ދަ ސްޕޮޓުގައި ކަސްޓަމަށް ބުނެދީފައި ނޫނިއްޔާ ފުރައިގެން ނުދެވޭނެ ކަމަށް، ނުބުނެދޭ
ޙާލަތެއްގައި އެ ޑިކްލެއަރ ނުކުރެވޭނެ ކަމަށް ތި ބޭފުޅުން ކަނޑަނާޅުއްވާ އޮންނަނީ ކީއްވެގެންތޯ؟ އެ ދެ ސުވާލު
އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް ޖަވާބު ދެއްވިއްޔާ ވަރަށްރަނގަ ޅު. މާ ދުރުން ނުގޮސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
9

އާދެ! ކުރުކޮށް ސާފުކޮށް ދެއްވުމަށް އެމް.އެމް.އޭ އަށް ދަންނަވަން.
މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ ކައުންސެލް ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛާ ޝީޒާ އަޙްމަދު ވާހަކަ ދެއްކެވުން:
އާދެ! ފުރަތަމަ އިޝޫއަކަށް އެއްކަލަ އަދަދު ކަނޑައެޅުން ދެ އްތޯ؟ މީގައި ރާއްޖޭގައި އެއްވެސް ރެސްޓްރިކްޝަނެއް
ނީނދެ އެއްވެސް އެމައުންޓެއް އެތެރެކުރަން ވެސް ބޭރުކުރަން ވެސް. ހަމަ ކޮންމެ އަދަދަކުން ވެސް އެތެރެކުރެވިދާނެ.
ބޭރުކުރެވިދާނެ. އެންޓި މަނީ ލޯންޑްރިންގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން އެމް.އެމް.އޭގެ މައްޗަށް މިއި ންނަނީ ޑިކްލެއަރކުރާނެ
އަދަދެއް ކަނޑައަޅަން. އެހެންވީމާ، އެ ގޮތުން އެމް.އެމް.އޭ އިން ކަނޑައަޅާފައި އިންނަ އަދަދު މިހާރު އެ އިންނަނީ 20
ހާސް ޑޮލަރަށްވުރެ މަތީ އަދަދަކުން ކޭޝް ގެންދާ ކަމަށް ވަންޏާ ޑިކްލެއަރކުރަން. ދެން އެ ގާނޫނުގައި ހަމަ ބުނާނެ
އެމް.އެމް.އޭ އިން އެ ކަނޑައެ ޅީމާ އެ އިންޕްލިމެންޓުކުރާނީ ކަސްޓަމްސް އިން. އެހެންވީމާ، އެއާއި ގުޅި ގެން
ކަސްޓަމްސްއިން އަނެއްކާ ވެސް ގަވާއިދެއް ހަދާފައި އިންނާނެ ކަސްޓަމްސް އިން ޑިކްލެއަރކުރުމުގެ ކަންތައްތައް
ކުރިއަށްގެންދާނެ ގޮތަކީ ކޮބައިތޯ؟ އެހެންވީމާ، ތި ވިދާޅުވި ފޯމު ވެސް އަސްލުގަ އި އެއީ ކަސްޓަމްސް އިން
އެކުލަވާލާފައި ކަސްޓަމްސް އިން ކަނޑައަޅާފައި އިންނަ ފޯމެއް އެމް.އެމް.އޭއަކުންނެއް ނޫން. އެމް.އެމް.އޭ އިން
ހަމައެކަނި ކަނޑައަ ޅަނީ އަދަދު . ދެން އަދަދު ކަނޑައަޅާއިރު ތި ވިދާޅުވިހެން ހަމަ ކަނޑައެޅިދާނޭ ދެ އެމައުންޓެއް
ވެސް. އެކަމަކު އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތްތަކަށް ބަލާފައި އެއްފަހަރަކާ ކަނޑަނާޅާ އެކި ފޭސްތަކުން ދަށް ކުރަމުންގޮސް
އެކަށީގެންވާ އަދަދެއް ކަނޑައަޅަންވެގެން އޭރު އެގޮތަށް ކަނޑައަޅާފައި އިނީ.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ވެސް ޤަބޫލުކުރާ ވާހަކައެއް ތި ވިދާޅުވީ. ތި ފުރުޞަތު ކަސްޓަމްސްއަށް އޮންނަ ކަމަށް ވަންޏާ
ކަސްޓަމްސްއަށް އެކަންކުރެވިދާނެ. އެކަމަކު ކަސްޓަމްސްގެ ބޭފުޅުންނަކަށެއް އަޅުގަނޑަށް އެ ބޭފުޅުން ދައްކާފައި ހުރި
ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރު ތި މަޢުލޫމާތު އެ ބޭފުޅުންނަށް ދެނެގަނެވިފައެއް ނެތް އިނގޭތޯ. އެ ބޭފުޅުން ޤަބޫލުކުރަނީ އެއީ
އެމް.އެމް.އޭ އަށް އޮންނަ ބާރެއް ކަމަށް އެ ޑިކްލެއަރކުރާނެ އުސޫލުތައް ކަނޑަ އެޅުން ވެސް. އެހެންވީމާ، މިހާރު ދެ
މުއައްސަސާ ދޭތެރޭ ކޮމިއުނިކޭޝަނުގެ މައްސަލައަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ވަރަށްބޮޑު ލޫޕްހޯލެއް.
އަޅުގަނ ޑުމެން އުއްމީދުކުރަން ކުރިއަށްއޮތްތަނުގައި ތި ބޭފުޅުން އެއަށްވުރެ ބޮޑަށް ކަސްޓަމާ އެއްކޮށް މިކަމުގައި
އެބޭފުޅުން އުފު އްލަވަންޖެހޭ ޒިންމާތަކަކީ ކޮބައިކަން އެ ބޭފުޅުންނަށް ގަވާ އިދަކުން ލިބިދެވޭނެ، ލިބިގަނެވޭނެ ބާރުތަކަކީ
ކޮބައިކަން ކަނޑައެޅުން އެއީ މުހިންމުކަމެއް. ދެން އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތަށް ބަލާފައި ފައިސާގެ އަދަދު ކަނޑައަޅުއްވާ
ވާހަކަ ވިދާޅުވީމަ، އަދިވެސް ސާފެއްނުވޭ އިޤްތިޞާދީ ކޮން ހަރަކާތެއްތޯ؟ ދެން ދިވެހިރާއްޖެއިން ފައިސާ ބޭރުކުރަން
މިޖެހޭ ސަބަބުތަކަށް ބަލާއިރުގައި އަޅު ގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތު ގައި ބޭންކިންގ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ފައިސާ ބޭރުކުރަން
10

ބާރު އެޅުމަކީ އެމް.އެމް.އޭގެ ވަރަށްބޮޑު މަސްއޫލިއްޔަތެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. އެހެން ނޫން ކަމަށް ވަންޏާ މަނީ
ލޯންޑްރިން އާއި މިހުރިހާ ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސްކުރުމާއި މިހުރިހާ ކަމަކަށް ހުޅުވިގެންދާ ދޮރެއް އެއީ . އެ ކަންކަމަށް
ނުބައްލަވާ ތި ބޭފުޅުން ތި އަދަދު ކަނޑައަޅުއްވާ ގޮތް އަދިއެއް ސާފެއްނު ވި. އިޤްތިޞާދީ ޙަރަކާތް އެއީ ވަރަށް
ބްރޯޑް ވާހަކައެއް ތި ވިދާޅުވަނީ އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތޭ. އެހެ ން ވިދާޅުވެފައި ތި ބޭފުޅުން ކަނޑައަޅުއްވާފައި ވާނެ އަދި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިހުރިހާ މުދަލެއް އިމްޕޯޓުކުރާ ޤައުމެއް ވީމަ، ފައިސާ ބޭރުކުރުމުގައި ފަސޭހަކުރަންވެގެން ތިމަންނަމެން،
އެހެންވީމާ، 1 މިލިއަން ޑޮލަރު ވެސް ބޭރުކުރެވޭގޮތަށް ހަދަންވީނޫންތޯ ތި ވިދާޅުވާ އިޤްތިޞާދީ ޙަރަކާތަށް ތި
ބޭފުޅުން ކޮންސެންޓްރޭޓުކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ. އެކަމަކު އެ އެ އް ނޫނެއް ނޫންތޯ އަޅުގަނޑު މެން ހޯދަންވެގެން މިއުޅޭ
ލިބިގަންނަވެގެން މިއުޅޭ ފުރުޞަތަކީ. އެ ނާޖާއިޒު ފުރުޞަތުތަކަށް ހުރި މަގުތައް ބަންދުކުރުން ނޫންތޯ. އެއަކަށް
ކޮންސެންޓްރޭޓެއް ނުކުރައްވަމެއް ނޫންތޯއޭ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ތި އުސޫލުތައް ކަނޑައަޅާއިރަކު އެއް. އެހުރިހާ
ކަމަކަށް ވެސް ބައްލަވަންޖެހެއެއް ނޫންތޯއޭ އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައަކީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
އެމް.އެމް.އޭ އިން އެއްޗެ އް ވިދާޅުވާން އެބައޮތްތޯ؟ އާދެ!
އެމް.އެމް.އޭގެ އެކްޒެކެޓިވް ޑިރެކްޓަރ، މަނިޓަރީ ޕޮލިސީ ޑިވިޝަން އަޙްމަދު އިމާދު ވާހަކަދެ އްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތި ފާޅުކުރެއްވި ޝުޢޫރަކީ ހަމަ ވަރަށް ކަންބޮޑުވެގެން އަޅުގަނޑުމެން
ވެސް އެކަމާ ހަމަ ވަރަށްބޮޑަށް ދިރާސާތަކެއް ވެސް ކުރެވުނު. އެކި ޤައުމުތަކުގައި ދެން ބައެއް މެންބަރުން
ފާހަގަކުރައްވައިފި ކަންނޭނގެ ދެން ބެސްޓްޕްރެކްޓިސްއެއް ގޮތަށް ޓެން ތައުޒަން އެއީ ތްރެ ޝްހޯލްޑެއް ގޮތަށް އެބަހުރޭ
ބައެއް ޤައުމުތަކުގައި އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެސް އަމާޒަކީ ތި ވިދާޅު ވިހެން 30 ހާސް ޑޮލަރުން ހަމަ ވިހި
ހާހަށް ވެސް ދިއުމުގެ ވެސް ހަމަ އެންމެބޮޑު އަމާޒަކީ ވެސް ވީހާ ވެސް ކުޑަކުރުމުގެ ނިޔަތެއް އަޅުގަނޑުމެން ގެ
ވެސް މިހުރީ. ދެން އަދި ކުރިއަށް އޮތްތަނުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕޭމަންޓު ސިސްޓަމުގެ ކަންތައްތައް ވެސް ހަމަ ވީހާ
ވެސް ޑިޖިޓަލައިޒު ކޮށް ދެފުށް ފެންނަ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ކަންކަން ކުރިއަށްގެންދަން. އެހެންވީމާ، ތި ވިދާޅުވާހެން އަދަދު
މަދުކުރުމަކީ ދެން ވެސް އެމް.އެމް.އޭއިން ހަމަ ކޮންސި ޑަރކުރާނެ ކަމެއް ކަން މި ފުރުޞަތުގައި މަޖިލީސް
މެންބަރުންގެ ސަމާލު ކަމަށް ޓަކައި ދަންނަވާލަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
11

ޝުކުރިއްޔާ . އެހެންވީމާ، މީރާއިން ވިދާޅު މިވަނީ އަދިވެސް އެ ގަވާއިދު އޮތް ގޮތަށް އެބަ އޮތޭ. އެހެންނަމަވެސް،
އޭ.ޖީ އޮފީހުން ގަވާއިދަށް ޢަމަލުނުކުރުމަށް ވިދާޅުވެގެންނޭ ފުލުހުންނަށް އެ މައްސަލައިގައި ދަތިތަކެއް ދިމާވެގެން
އުޅެނީ. ފުލުހުން އެއްޗެއް ވިދާޅުވާން ބޭނުންފުޅު ވެއްޖެ ކަމަ ށް ވަންޏާ...
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސަސްގެ ޗްފީ ސްޕްރިންޓެންޑެންޓު އޮފް ޕޮލިސް މުޙައްމަދު ބަޝީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި އިޝޫގައި އަޅުގަނޑުމެން ދާދިފަހުން އޭ.ޖީ އޮފީހާއި، ކަސްޓަމްސްއާ އަދި މީރާ މީޓުކުރިން އޭ.ޖީ އޮފީހުގައި. ދެން
މިހާރު ވެސް ކޯޓުގައި ހިނގަމުންދާ މައްސަލައަކާ ގުޅިގެން އެ ގަވާއިދަށް ވެސް ބަދަލުތަކެއް ގެންނަން ވިސްނުނު.
އޭ.ޖީ އޮފީހުން ހުރީމާ އަސްލު އެ މީޓިންގ ބޭއްވުނީ. ދެން އެ މީޓިންގގައި ފާހަގަކުރީ އެ ގަވާއިދަށް ގެނައި
ގާނޫނުގައި މީރާއިން ހަދާފައި އިން ގަވާއިދަކީ އޭ.ޖީ އޮފީހު ގެ މަޝްވަރާގެ މަތީން އެ ލަފާ ހޯދިގެން ހެދިފައި އޮތް
ގަވާ އިދަކަށް ނުވާތީ އެއީ އިޝޫއެއް ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އެ މާއްދާ ޢަމަލުކުރަން އެއީ އޭ.ޖީ އޮފީހުން ބޭނުން
ނުވާގޮތެ އް ކަމަށް އެގޮތަށް ކުރަން. އެހެންވީމާ، އެންމެ ރަނގަޅު އަވަސް ޙައްލަކަށްވާނީ އެ ގަވާއިދު އަވަހަށް
އިޞްލާޙުކުރުން ނޫނީ އެ ގާނޫނަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް ގެނައުން ކަމަށް. ދެން އެ އާއި ގުޅޭ މަސައް ކަތްތަކެއް
ވެސް އޭ.ޖީ އޮފީހުން ކުރަމުން ގެންދަވާ ކަމަށް އެދުވަހު މީޓިންގ ގައި ނިންމާފައި އޮތީ. އޭގެފަހުން އަޅުގަނޑުމެން
ހިފެހެއްޓުނު 4 ކޭހެއްގެ ފައިސާ އަދިވެސް އަޅު ގަނޑުމެން ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ހިފެހެއްޓިފައި ހުރީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އާދެ! އޭ.ޖީ އޮފީހުން އެއްޗެއް ވިދާޅުވާން ބޭނުން...
އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ ސްޓޭޓް ކައުންސެލް އަލްއުސްތާޛާ ސަލްވާ ޙަބީބް ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އޭ.ޖީ އޮފީހުން ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ ދެންމެ މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސް އިން ވިދާޅު ވި ގޮތަށް
މީރާއާ އެކީ ގައި ވެސް އަދި ޕޮ ލިސް ސަރވިސް އާއި އެމް.އެމް.އޭއާ އެކީގައި ވެސް ބައްދަލުވުންތަކެއް ބޭއްވުނު މި
ރެމިޓެންސް ޓެކްސާ ގުޅޭގޮތުން. ފުރަތަމަ ވަޒީފާއާ ބެހޭ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ގެނެއްސަ ރެމިޓެންސް ޓެކްސް
ތަޢާރުފުކުރުމުގެ ފަހުން ހަމަ ގިނަ ބައްދަލުވުންތަކެއް ބޭއްވި ފައި ވަނީ. މިގޮތުން ގާނޫނުގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަ
އެނގޭ ނަގުދު ފައިސާއިން ޓެކްސް ނުނެގޭނެކަން. ބޭން ކިންގ އިންސްޓިޓިއުޝަނެއް ނުވަ ތަ ބޭރު ފައިސާ ފޮނުވާ
ފަރާތެއް މެދުވެރިކޮށް ފޮނުވާ ފައިސާ އެ ޓެކްސް ދައްކަން ވެސް މިޖެހެނީ މިދަންނަވާ ބޭންކިންގ
އިންސްޓިޓިއުޝަނަކުން ފައިނޭންޝިއަލް އިންސްޓިޓިއު ޝަނަކުން ނުވަތަ ބޭރަށް ފައިސާ ފޮނުވާ އެފަދަ ތަނަކުން.
އެހެންވީމާ، ގާނޫނު މިވަގުތު އޮތްގޮތުން ވަރަށް ސާފު ނަގުދު ފައިސާއެއް ނުނެގޭނެކަން. ދެން މީރާއިން އެވިދާޅުވި
12

ގޮތަށް މީރާއިން އެ މަސައްކަތް ކުރަމުންގެންދިޔަ ނަމަވެސް ، މީޓިންގ ގައި ވެސް އޭ.ޖީ އޮފީހުން އޭ.ޖީ އޮފީހުގެ
ލަފާވާނީ ދަންނަވާފައި އެގޮތަށް ފައިސާ ނެގޭނެ ކަމަށް ނުފެންނަ ވާހަކަ. ދެން އޭގެ އިތުރަށް އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ މިހާރު މަޖިލީހަށް ހުށާހެޅިފައިވާ އިންކަމް ޓެކްސް ބިލުގައި ބިލުގެ ޒަރިއްޔާ އިން މި
ރެމިޓެންސް ޓެކްސް އުވިގެންދާނެކަން. އެއީ އެ ގާނޫނަށް ގެންނަ އިޞްލާޙުތަކު ގައި އެކަން ވެސް ކާ ގޯ ވެގެންދާނެ
ކަން. ދެން މިވަގުތު މިދެންނެވި ފަދައިން އަޅުގަނޑަކަށް ތަފްޞީލުކޮށް އިންކަމް ޓެކްސް ބިލުގައި ހުރި މާއްދާތައް
ދަންނަވާކަށް ނޭނގޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން އަޅުގަނޑު ބޭނުން ސާފުކޮށްދޭން ރެމިޓެން ސް ޓެކްސް އުވިގެންދާނެ
ކަން އިންކަމް ޓެކްސް ބިލު އައުމާ ގުޅި ގެން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ސާފުވެއްޖެ. ދެން އެއްވެސް ބޭފުޅަކު އެބައޮތްތޯ އެއް ޗެއް ސާފުކޮށްލަން؟ އާދެ! ޢީސަ.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި ގާނޫނުގައި ތިހިރަ ލޫޕް ހޯލަކީ ވެސް އެމް.އެމް.އޭ އަށް މިހާރު ވެސް
ޙައްލުކުރެވޭނެ އިޝޫއެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ. އެމް.އެމް.އޭއިން މިހާރު ވެސް ކަ ނޑައެޅިދާނެ ވާހަކައަކީ އެ
ބޭރުކުރާ އަދަދު ފައިސާ ޑިކްލެއަރކުރުމުގައި ހަރުކަށި އުސޫލު ތަކެއް. ކަނޑައެ ޅީމާ އަޅު ގަނޑަށް ހީވަނީ މިހާރު ވެސް
އެކަން ޙައްލުވާނެހެން. އެހެންވީމާ، ގަވާއިދު، ގާނޫނުގައި ތީނަ ލޫޕުހޯލު ޙައްލުކުރެވެން ދެން ވެސް އަޅުގަނޑު
ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގަ އި އެކަމަށް އެމް.އެމް.އޭއިން އެއްވެސް ކަމެއް ކުރެވިދާނެ ކަމަށް އެމް.އެމް.އޭ އިން ޤަބޫލުކުރަންތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެމް.އެމް.އޭ.
މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ ކައުންސެލް ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛާ ޝީޒާ އަޙްމަދު ވާހަކަ ދެއްކެވުން:
އާދެ! ގާނޫނުގައި އިންނަނީ ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ގެންދާ ފައިސާއެއް ހިފެހެއްޓުމުގެ ބާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ދީފައި
މިއިންނަނީ ދެ ޙާލަތެއް. އެއީ އެއް ޙާލަތަކީ ޑިކްލެއަރނުކޮ ށް ދާކަން އެނގިއްޖެއް ޔާ ނޫނިއްޔާމުން ޑިކްލެއަރ ކުރި
ފޯމެއްގައި ކަނޑަ އެޅިގެން ނުބައި މަޢުލޫމާތު ހުރި. އާދެ! ތިން ޙާލަތެއް އިނގޭތޯ. އަނެއްކަމަކީ ކަސްޓަމްސް
އޮފިސަރުންނަށް ޝައްކުވަނީ އެ މަނީ ލޯންޑްރިންގއަށް ޝައްކުކުރެވޭ ފައިސާއެއް ކަން އެ ގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، އެ
ތިން ޙާލަތު އިންނަނީ ގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފަ. އެހެންވީމާ، ކަސްޓަމްސް އޭރުގައި ޑިކް ލެއަރކުރާ އެތާ ތިއްބަވާ
13

އޮފިސަރުން ޑިޓަރމިންކުރަންޖެހޭނީ ދެއްތޯ އެއީ ހިފެހެއްޓޭނެ ގްރައުންޑްސް އެބަހުރިތޯ އެ ތިން ޙާލަތަށް ބަލާފަ.
އެހެންވީމާ، ޕޮލިސީ ރެގިއުލޭ ޝަނަކުން ވެސް ހެދޭނީ އެ ގާނޫނުގައި އިންނަ މިންވަރަށްތާ ދެއްތޯ؟ އެހެންވީމާ،
އެއަށްވުރެ ބޮޑަކަށެ އް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ އޮތޯރިޓީއެއް ނޫނިއްޔާ ނުދެވޭނެ. އަނެއްކާ ވެސް އެއީވެސް ކަސްޓަމްސް
އިން އެ ގާނޫނު ވެސް އެކުލަ ވާލަނީ، ގަ ވާއިދު އެކުލަވާލާނީ. އެމް.އެމް.އޭ އަކުންނެއް ނޫން. އެކަމަކު ޕޮލިސް ބޭފުޅުން
ވިދާޅުވިހެން މިއީ ހަމަ ސްޕެސިފިކް އިޝޫ ގައި އެޓާރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހާއި މިރާ އާއި އެމް.އެމް.އޭ އާއި
ކަސްޓަމްސްއާ ބޭފުޅުން ބައްދަލުކޮށްގެން އެ އެޓާރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހުން ވެސް ވިދާޅުވީ އެ ރެގިއުލޭޝަން ވެސް
ބަދަލުކޮށްފައި މިކަންތައްތަކުގައި ހުރިހާ ކަމާ ގުޅޭ ގާނޫނުތައް ބައްލަވާފައި ކިހިނެއްތޯ އެ އިޞްލާޙުތަކެއް
ގެންނަންޖެހޭ ގާނޫނުތައް ބަލާފައި އެ މަސައްކަތްކުރައްވާ ކަމަށް. ސޯ އައި ތިންކް އޭ.ޖީ އޮފީހުން އެ މަސައްކަތް
ކުރައްވާނީ.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު ގާނޫނު އިންގޮތުން ތި ބޭފުޅުންނަށް ކަނޑައެއް ނޭޅޭނެތޯ ވަކި އަދަދަކަށްވު ރެ ބޮޑު ވެއްޖެއްޔާ އަދި
ޑިކްލެއަރ ކުރާ ފައިސާ ވެސް ވަކި އަދަދަކަށްވުރެ ބޮޑު ވެއްޖެއްޔާ ބޭންކިންގ ނިޒާމު ގެ ތެރެއިން ނޫންގޮތަކަށް ބޭރު
ނުކުރެވޭނެ ކަމަށް އެމް.އެމް.އޭ އަށް ކަނޑައެޅުމުގެ ބާރު މިހާރު މި ގާނޫނުގައި ނެތީތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެމް.އެމް.އޭ.
މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ ކައުންސެލް ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛާ ޝީޒާ އަޙްމަދު ވާހަކަ ދެއްކެވުން:
ރާއްޖޭގައި ފައިސާ އެތެރެކުރުމާއި ބޭރުކުރުމަށް ގާނޫނީ އެއް ވެސް ހުރަހެއް ނެތް. ހަމަ ކޮންމެ ފަރާތަކަށް ވެސް އެ
ގެންދެވިދާނެ. މަނީ ލޯންޑްރި ންގ ގާނޫނުގެ ދަށުން ދީފައި މިއިންނަ ބާރަކީ ޑިކްލެއަ ރ ކޮށްފައި ގެންދިއުމަށް.
އެހެންވީމާ، ޑިކްލެއަރ ކުރުމަށް މިއިންނަނީ އެއްވެސް ގާނޫނެއް އަދި މިވަގުތަކަށް އަޅުގަ ނޑަކަށް އެނގިގެނެ އް ނެތް
މަނާކޮށްފަ އެއް ރާއްޖެއިން ފައިސާ އެތެރެކުރުމެއް ނޫނީ ބޭރުކުރުމެއް. އެހެން ވީމާ، ގާނޫނަކުން ކަންނޭނގެ އެއީ
ތަންކޮޅެއް ޕޮލިސީ ލެވަލެ އްގައި އެ ޑިސް ކަޝަންތަކެ އް ކޮށްގެން ރާއްޖެ އިން ފައިސާ ގެންދިއުން މަނާކުރުން ވަކި
ތްރެސް ހޯލްޑަރަކަށްވުރެ ބޮޑަށް އެއީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ޕޮލިސީ ލެވަލުގައި ޑިސްކަސްކުރެވިގެން ކަނޑައެޅެންޖެހޭނެ
ކަންތައްތަކެއްހެން. މިވަގުތަކު އެގޮތަށް ކަނޑައެޅިފައެއް ނެތް. ނޫނީ އެމް.އެމް.އޭއަކަށް ވެސް ބާރެއް ނެތް އެގޮތަށް
ކަނޑައެޅުމުގެ.
14

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
އާދެ! ސާފުވެއްޖެ އިނގޭތޯ. އާދެ! އަޅު ގަނޑަށް ހީވަނީ މި އިޝޫގައި ދެން މިހާރު މެންބަރުން ސާފުކުރައްވަން
ބޭނުންފުޅުވާ މަޢުލޫމާތު ސާފުވެއްޖެހެން ފުދޭވަރަކަށް. އެލް.ޖީ.އޭއިން ބޭފުޅުން ވަޑައިގެން އެ ބަ ތިއްބެވި އެހެންނޫންތޯ.
އެލް.ޖީ.އޭ އިން މި ކޮމިޓީގެ މަޝްވަރާތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު މައްސަލަ އެއް ސާފުކޮށްލަން. އެއީ
ގާނޫނުގައި އެބައޮތް ކޮންމެ ކައުންސިލަކުން ވެސް ދަފްތަރެއް ބަލަހައްޓަވަންޖެހޭނެ ކަމަށް އެ ރަށެއްގައި ތިބި
ބޭރުމީހުންގެ. ދައުލަތުގެ ބައެއް މުއައްސަސާތަކުން ކޮމިޓީއަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައި މިވަނީ އެ މަސައްކަތް އެކަށީގެންވާ
ގޮތެއްގައި ހިނގަމުން ނުދާ ކަމަށް. އެއީ ވެސް މިހާރު ބޭރުމީހުންގެ ކަންތައްތައް ރެގިއުލޭޓުކުރުމުގައި ދިމާވެފައި އޮތް
ވަރަށްބޮޑު ހުރަހެއް ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އެއާ ދޭތެރޭގައި ތި ބޭފުޅުންނަށް އޮތް ހުރަހަކީ ދައްޗަކީ ކޮބައިތޯ
ސާފުކޮށްލަން އެބަ ބޭނުންވޭ.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް އާދަމް ޝަރީފް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު އާދަމް ޝަރީފް އެލް.ޖީ.އޭއިން. އާދެ! ތި ވިދާޅުވި ފަދައިން 2011 ގައި ލޯކަލް
ކައުންސިލުތައް އުފެދިގެން އަ އިއްސަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންމެ ބޮޑު އެފަޓެއް ލެވުނު އެއްކަމަކީ ރަށްރަށުގައި އުޅޭ
ބިދޭސީންގެ ދަފްތަރެއް ބަލަހައްޓާ އެ ރަށުގައި އުޅޭ ނޫނީ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށްތޯ ގާނޫނާ އެއްގޮތަށްތޯ ބެލުމުގެ
މަސައްކަތް. މިއަށް އަންނަ އެންމެބޮޑު ހުރަހަކީ މި ބިދޭސީން ރާއްޖެ އެތެރެކުރުމުގައި މި ހުންނަ އިޖުރަޢަތްތައް
ފުރިހަމަކުރާއިރުގައި ކައުންސިލުތަކުގެ އެއްވެސް ދައުރެއް އޭގެ ތެރޭގައި އޮވެގެނެއްނޫން މި އިޖުރަޢަތުތައް
ފުރިހަމަވެގެން މިދަނީކީ. އެހެންވީމާ، އެ ކައުންސިލުތަކަށް އެ ރަށަށް އެ އަންނަ ބިދޭސީ މީހާއަކީ އެއީ ގާނޫނާ
އެއްގޮތް މީހެއްކަން ގާނޫނާ ބާރު ހުއްދަ ލިބިގެން އަންނަ މީހެއްކަން ނުވަތަ ނޫންކަން އެ ހުއްދަކުރެވިފައި އޮތް
ސައިޓަކީ ކޮބައިކަން މިކަން ކަށަވަރުކުރެވޭނެ އެ އްވެސް ގޮތެއް މިހާރު މިހުރި އިޖުރާޢީ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭ ގައި ނެތް
އިންތިޒާމުކުރެވިފައެއް. އެހެންވީމާ، އެކަންކަން ކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ތި ވިދާޅުވިހެން ރަނގަޅު ވާހަކައެ އް.
ގާނޫނުގައި އެބައޮތް ކޮންމެ ރަށެއްގައި ވެސް ބިދޭސީންގެ ދަފްތަރެއް ބަލަހައްޓަން. އެހެންވީމާ، ދަފްތަރެއް
ބަލަހައްޓަން ބަލާއިރުގައި އެ ދަފްތަރަށް މަޢުލޫމާތު ގެންނަން އެމީހާއަކީ ގާނޫނީ ގޮތުން އޭނަގެ މަޢުލޫމާތަކީ
ކޮބައިކަން ދެނެ ގަންނަން ކައުންސިލަށް ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނު ވެއްނެތް. އަޅުގަނޑުމެން ކުރީގައި ، ކުރީގައި ބިދޭސީންގެ
މަޢުލޫމާތު ބަލަހައްޓަމުން މިއައީ މިހާރު އިކޮނޮމިކް މިނިސްޓްރީން ދެން ބަލަހައްޓަނީ ދެއްތޯ ؟ އޭރުގައި އަޅުގަނޑުމެން
ވަރަށްގިނަ މީޓިންގްސްތައް ބޭއްވިން އެމީހުންނާ އެއް ކޮށް މިހާރު ބިދޭސީމީހާ ރާއްޖެ އެތެރެކުރީ ކޮން ރަށަކަށްކަން
ކޮން ސައިޓަކަށް ކަން އެނގޭނެ މަޢުލޫމާތު މިހާރު ވަކި ރަށަކަށް ހުއްދަ ދެވިއްޖެއް ޔާ އެ ރަށަކަށް އެ މަޢުލޫމާތު
15

ހިއްސާކޮށްދެއްވާށޭ. އެ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރައްވާކަށެއް އެ ސަރުކާރުގެ އެ އެޖެންސީއަކުން ބޭނުންފުޅެއް ނުވެއްވި
އޭރަކުއެއް އިނގޭތޯ. އެހެންވީ މާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ މަޢުލޫމާތު އެ ބޭފުޅުން ލައްވާ އެބޭފުޅުން އަތުން ހޯދޭނެ
ގޮތެއް ނުވެއްނެތް. ދެން އެ މަޢުލޫމާތުތައް ކައުންސިލު ފެންވަރުގައި އެ ރަޖިސްޓްރީ ގެ ފޯމެޓެއް ތައްޔާރުކޮށްގެން
އެކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން ވަ ރަށް މަސައްކަތްކުރިން އެއަށް ބޭނުންވާނެ ވޭރިއަބަލްސްތައް ނުވަތަ ހިފަހައްޓަން
ގެންގުޅެން ބޭނުންވާނެ މަޢުލޫމާތަކީ ކޮބައިކަން ހޯދަން. އެއަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފޯމެޓެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ލިބުނީ ވަރަށްވަރަށް ފަހުން. ދެން އެހެންނަމަވެސް، މިދެންނެވި މަޢުލޫމާތު އޭނައަކީ ގާނޫނާ އެއްގޮތަށްކަން އުޅެނީ
ނޫންކަން އެނގޭނީ އޭނައަށް ހުއްދަދީފައި ހުރި ސައިޓަކީ ކޮބައިކަން އެކަން ކައުންސިލުތަކަށް ވެރިފައިކުރެވޭނެ އެ
މަޢުލޫމާތު ލިބޭނެ ނިޒާމު އޮވެގެން. އެ މަޢުލޫމާތެއް ޙިއްޞާކުރަން ސަރުކާރުގެ އެޖެންސީތަކުން މި ބޭނުންފުނުވާ
ހިނދެއްގައި ކައުންސިލެއްގައި އެ ދަފްތަރުކުރުމަކީ ވަރަށް އުނދަގޫ ކަމަކަށް ވެފައި މިއޮތީ. ދެން އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނޑުމެން އެލް.ޖީ.އޭ އިން މަސައްކަތް އެބަ ކުރަން ކައުންސިލެއްގައި ގާނޫނުގައި ލާޒިމުކޮށްފައި އެ ހުރި ހުރިހާ
ކަންތައްތަކެއް އިލެކްޓްރޯނިކް ނިޒާމެއްގެ ތެރޭގައި ބެލެހެއްޓޭނެ ގޮތް ހަދަން. އެކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު
ނިންމައިގެން އޭގެ މޮޑިއުލްސްތައް ތަރައްޤީކުރަމުން މި އަންނަނީ ސަރުކާރުގެ ކޮންމެ އިދާރާއަކުން ކޮންމެ
މަޢުލޫމާތެއް ބެލެހެއްޓިކަމުގައި ވީނަމަވެސް ކައުންސިލުތަކުން އެ ރަށެއްގައި ބިދޭސީއަކު އުޅެންޏާ ވެސް އަދި އެ
ރަށެއްގައި ވަގުތީ ގޮތުން އެހެން ރަށެއްގައި ރައްޔިތުން އުޅުނުކަމުގައި ވީނަމަވެސް އެ މަ ޢުލޫމާތު އެ އިލެކްޓްރޯނިކް
ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ބެލެހެއްޓޭނެ ނިޒާމެއް ގެންނާނަމޭ. ދެން އެ ފުށުއެރުންތަކެއް އައިއްސި ވިއްޔާ އެ ކޮންފްލިކްޓަކަށް
އަޅުގަނޑުމެން އެ މިނިސްޓްރީއަކާ އެއްކޮށް ނުވަތަ އެޖެންސީއަކާ އެއްކޮށް ފަހުން ވާހަކަދައްކާނީއޭ. އަޅުގަނޑުމެން އެ
މަޢުލޫމާތުތައް މި ސަރުކާރުގެ ނުވަތަ ނެޝަނަލް އެޖެންސީސްތަކުން ހޯދައިގެން ރަށްރަށުގައި އެކަން ގާއިމުކުރަން
އުޅެ އެ އެއްބާރުލުމެއް އެގޮތަކަށް ނުލިބެއޭ. އެކަން ކުރެވޭނެ މަގެއް ފައްސެއްނުވިއޭ. އެހެންނަމަވެސް، ގާނޫނުން އެބަ
ލާޒިމުކުރޭ އެ ކައުންސިލުތަކަށް އެ ދަފްތަރުތައް އެގޮތަށް ބަލަހައްޓަށް. އެހެންވީމާ، ކައުންސިލުތަކުން އެބަ ކުރަންޖެހޭ
އެކަން ކުރެ ވޭނެ ނިޒާމެއް ގެންނަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ދެންނެވި އިލެކްޓްރޯނިކް ނިޒާމެއްގެ
މަސައްކަތް ފަށައިގެން ކުރިއަށް މިދަނީ. ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެން މި ގެނެވުނީ ރާއްޖޭގެ އާބާދީ ނުވަތަ އެ ރަށެއްގައި
ދިރިއުޅޭ މީހުންގެ މޮޑިއުލްސްތައް އަޅުގަނޑުމެން ޑިވެލޮޕް މިކުރީ. އޭގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ބިދޭސީންގެ ދަފްތަރު
ބައި ވެސް ހިމަނާފައި އޮންނާނެ. އެކަމަކު ބިދޭސީންގެ ދަފްތަރުގެ އެ ބައި އަޅުގަނޑަކަށް އެއްކޮށް ފުރިހަމައެއް
ނުއެއްވޭ. އަޅުގަނޑުމެން އިކެ ނޮމިކް މިނިސްޓްރީއާ އެއްކޮށް ވަރަށް މިދާކަށް ދުވަހު ވެސް ވާހަކަ ދައްކައިފިން
ރަށަކަށް، ކައުންސިލަކަށް ، މިހާރު އެއްވެސް ސައިޓަކަށް ހުއްދައެއް ދޭކަމަށްވަންޏާ އެ ހުއްދައެއް މިދެނީ ކޮންމެ
ވެސް މުނިސިޕަލްޓީއެއްގައި އެ އޭރިއާ ޖޫރިސްޓިކް އޭރިއާގައި އުޅޭ ތަނަކަށޭ. އެހެންވެއްޖިއްޔާ އެ ޖޫރިސްޓޭޝަންގައި
މި ޒިންމާ މި އަންނަނީ ކައުންސިލަށް ކަމަށްވެއްޖިއްޔާ ކައުންސިލު މެދުވެރިކޮށް، މެދުވެރިނުކޮށް އެއްވެސް ބިދޭސީ
16

މީހަކަށް ހުއްދަކުރެވޭނެ ނިޒާމެއް އޮވެގެން ނުއެއް ވާނެ. އެ ނޫން ގޮތަކަށް އޮންނަ ކަމަށްވަންޏާ ކައުންސިލަކަށް
އެކަން ބެލެހެއްޓޭނެ ގޮތެއް ނުއެއް އޮންނާނެ. އެހެންވީމާ، ކައުންސިލެއް ތްރޫކޮށްނެއް އެ އެއްވެސް ސައިޓަކަށް
ބިދޭސީއަކު ހުއްދަކުރެވެންވާނީ. އެކަން އެ މަގަށް ބަދަލުކުރެވޭތޯ އަޅުގަނޑުމެން އިކޮނޮމިކް މިނިސްޓްރީއާ އެއްކޮށް
ވެސް ވަރަށް ވާހަކަ ދައްކަމުން މަސައްކަތްކުރަން އެބަ. އެހެންނަމަވެސް، އަދި އެ ކަންކަން އިންތިޒާމުތައް ހުރީކީ އެ
މަގަކަށެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ކުރަން ބޭނުވެގެން މިއުޅޭ ކަމަކީ ރަށަކަށް ބިދޭސީއަކު ގެންނަކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އެ
ގެނެވޭތޯ ކުރެވޭތޯ މިއުޅޭ ކަމަކީ އެއީ . ރަށަކަށް ބިދޭސީއަކު އެތެރެވާންވާނީ ކައުންސިލަށް އެނގިގެން. ކައުންސިލުގައި
ރަޖިސްޓްރީވާންޖެހޭނެ. އެ ނޫންގޮތަކަށް ކައުންސިލަކަށް އެ ރަށެއްގައި އުޅެނީ ގާނޫނާ އެއްގޮތަށް އުޅޭ
ބިދޭސީއެއްކަމެއް ނުވަތަ ގާނޫނާ ޚިލާފަށް އުޅޭ ބިދޭސީއެއް ކަމެއް ދެނެގަނެވޭނެ ގޮތެއް ނުއެއް އޮންނާނެ.
ކައުންސިލެއްގައި އިދާރީ ގޮ ތުން އެކަން ރަޖިސްޓްރީކުރެވޭނެ ޕްރޮސެސްތަކެއް އިންތިޒާމުތަކެއް ހަމަނުޖެއްސޭހާ
ހިނދެއްގައި. އެހެންވީމާ، އެކަން އެގޮތަށް ކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އިލެކްޓްރޯނިކް ނިޒާމެއްގެ ތެރޭގައި
މަސައްކަތްކުރުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރު ފަށައިގެން މިއުޅެނީ. އެ މަސައްކަތްކުރުމަށްފަހުގައި އަޅުގަނޑުމެން
ނިންމައިގެން މިތިބީ ކޮންމެ އަދި އިކޮނޮމިކް މިނިސްޓްރީން ހުއްދަ ދެއްވައިގެން ބިދޭސީއަކު ރާއްޖެ އެތެރެކުރިކަމުގައި
ވީނަމަވެސް އެތެރެވީނަމަވެސް ރަށަކަށް އޭނަ ދާކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އޭނައާ ޙަވާލުވެ ހުންނަ އެޖެންސީއަކުން ނުވަތަ
ކުންފުންޏަކުން އެ ރަށެއްގެ ކައުންސިލުގައި އެ ރަށެއްގެ ބިދޭސީއަކު އުޅުމުގެ ހުއްދައެއް ހޯދަންވާނެ. އެ ނޫނީއްޔަކާ
އަޅުގަނޑަކަށް ނުއެއް ފެނޭ މި ރަށްރަށުގައި ގާއިދާ ޚިލާފަށް ބިދޭސީން މިއުޅޭ ކަންކަން ޙައްލުކުރެވޭނެ އެހެން މަގެއް
އޮތްކަމަކަކަށެއް. އެއީ މިކަހަލަ ނިޒާމެއް، އިދާރީ އިންތިޒާމެއް ހަމަޖެހިގެން ނޫނިއްޔާ ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި އެބައޮތެއް ނޫންތޯ ލެބަރ ރިލޭޝަންސް އޮތޯރިޓީން މި ޕޯޓަލެއް ހައްދަވާފައި މި އެ ރަށެއްގައި ތިބޭ މީހުން އެ
ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ވިޔަސް އަދި ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް ކަމަށް ވިޔަސް އެ ރަޖިސްޓްރީކުރުމުގެ ނިޒާމެއް. އެ
ދަފްތަރު ބެލެހެއްޓޭނެނޫންތޯ އެނގިވަޑައިނުގަންވާ ވާހަކަ ތި ވިދާޅުވީ ގަވާއިދާ އެގޮތަށްތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ރަށެއްގައި އުޅޭ ބިދޭސީންގެ އަދަދު އެ ރަޖިސްޓްރީ ބެލެހެއްޓޭނެނޫންތޯ އެ ދަފްތަރުން.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް އާދަމް ޝަރީފް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
މިހާރު މި އިންތިޒާމުތައް މި ހުންނަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ޑޭޓަރ ކަލެކްޓްކޮށްފައި ޑޭޓާ ފީޑުކުރާ ގޮތަށް. އެހެންވީމާ،
ވާގޮތަކީ އަބަދުވެސް މިޖެހެނީ އެއްކަލަ މިހާރު އަލަށް އައި މީހުންނަކީ ކޮބައިތޯ އެއެއް ބަލަން. އިދާރީ އިންތިޒާމެއްގެ
ތެރޭގައި ކައުންސިލު މެދުވެރިވެގެން ރަޖިސްޓްރީ ޕްރޮސެސްގެ ތެރެއިން އެކަމަށް ޑޭޓަރ އަންނަ ގޮތަކަށެއް ނޫން މި
17

އޮންނަނީ. އަބަދު ވެސް ޑޭޓަރ ކަލެކްޓުކުރަން މިޖެހެނީ. ޑޭޓަރ ކަލެކްޓް ކޮށްފައި ޑޭޓަރ ފީޑްކޮށްދޭން މިޖެހެނީ.
އެހެންވީމާ، ދުވަހަކު ވެސް އެއީ ނިމޭކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އިންތިޒާމު، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އިންތިޒާމުވާންވީ
އެ އިދާރީ އިންތިޒާމު ކައުންސިލާ ހަމައިން ފެށެންވީ. ފެށުނީމަ އެ ހުރިހާ އެއްޗެއް އެ ދާނީ ކައުންސިލުގެ ތެރެއަށް
ވަދެގެން ދާނީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ގެނެވޭތޯ އުޅޭ އިންތިޒާމަކީ އެ ކައުންސިލުން ކުރަންޖެހޭ ދަފްތަރު ބެލެހެއްޓުމުގެ
މަސައްކަތް އޮޓަމެޓިކްކުރަން. ކުރީމަ އެއަށް އެ ޑޭޓަރއަށް އެކްސެސްވާނެ ހުރިހާ މިނިސްޓްރީއަކަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތި ބޭފުޅުންގެ ތި ކޮންސަރން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސާފުވެއްޖެ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ ލޭބަރ ރިލޭޝަން
އޮތޯރިޓީން ހައްދަވާފައި އޮތް ޕޯޓަލަށް ވެސް އެ ކައުންސިލުން އެއްބާރުލުން ނުލިބޭކަމަށް މި ފާހަގަކުރައްވަނީ. އެއާއި
ދޭތެރޭގައި ކީކޭތޯ ވިދާޅުވަނީ.
އެލް.ޖީ.އޭގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް، ޕްލޭނިންގ އެންޑް ޑިވެލޮޕްމަންޓު ޝަމްޢޫނު އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުޑަ ކުރީގެ ޕޮއިންޓަށް ކުޑަ އެއްޗެއް ދަންނަވާލާފަ. މިހާރު އަނެއް ހުރިހާ ކައުންސިލެއްގައި
ވެސް އަޅުގަނޑު މޮނިޓަރކުރާއިރުގައި ވެސް ހުރިހާ ކައުންސިލެއްގެ ވެސް ދަފްތަރު ގެންގުޅުއްވާ. އެކަމަކު ދަފްތަރު
ގެންގުޅު އްވަނީ އެކްސެލް ޝީޓެއްގައި އެހެން ނޫނީ ފޮތެއްގެ އޭތި އަޕްޑޭޓް ނުވަނީ. ދެން ސެންޓްރަލީ މިކުރާ ގޮތުން
މި ވާގޮތަކީ އަސްލު ރަށްރަށުގައި އެއްވެސް ކަހަލަ ޔޫސްއެއް ނުއެއް އެ މީހުންނަކަށް ޤަބޫލެއް ނުކުރެވޭ މިސާލަކަށް
ޕޯޓަލް ދޭތެރެއަކުން އެލް.ޖީ.އޭ އަށް އަންނާނެ ޕޯޓަލް އަޕްޑޭޓްކުރަންވެގެން ރަށްރަށުގައި ތިބި ބިދޭސީންގެ ލިސްޓެއް
ކައުންސިލް ތްރޫކޮށް ފޮނުވާށޭ. ބުނީމަ މި ފޮނުވާނެ. އެކަމަކު ރިޕީޓެޑްލީ މިހެން މިސާލަކަށް ސިކްސް މަންތްސް
އެހެން ނޫނީ އެވްރީ އަނެއް ފައިވް މަންތްސް އެގޮތަށް ސެންޓްރަލީ ޑޭޓަރ ރަށްރަށުން ކަލެކްޓްކުރަންވީމަ އަސްލު އެ
މީހުންގެ ފުރަތަމަ ކަމަކީ މުވައްޒަފުން ވެސް ނުތިބޭ. ދެވަނަ ކަމަކީ ރިޕީޓެޑްލީ ފޮނުވީމަ ދެން އެ މީހުންނަކަށް އެހާ
ޔޫސްއެއްވެސް ނުއެއްވޭ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެޑަމް ދެންމެ އެ ވިދާޅުވިގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނަނީ ދުނިޔޭގެ
އެހެން ބައެއް ޤައުމުތަކުގައި ވެސް އަނެއް ހުރެއޭ މި ސެންޓްރަލީ އެ މީހާ ގެނެއްސަ ލޯކަލް ލެވަލަށް ދިޔައިމަ ލޯކަލް
އެ ރަށުގައި އުޅެން ޖެހޭނީ އެ ރަށުން ދޫކުރާ ރެޖިސްޓްރީއެއްގެ ތެރޭގައޭ. އޭރުންތާ އެ ރަށުގައި އުޅޭ މިސާލަކަށް
ޕޮލިހަށް ވެސް އެހެން ބަޔަކަށް ވެސް އިނގޭނީ މިއީ މި ރަށުގައި ރަޖިސްޓްރީ މި ރަށުގައި ސައިޓެއްގައި
ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައި ހުރި މީހެއް ނޫންކަން. އޭރުން ކަންނޭނ ގެ އަސްލު ގާނޫނުގައި މި ބުނާ ދަފްތަރު ބެލެހެއްޓުމުގެ
މި ނިޒާމު އަންނަނީ. އެހެންނޫނީ މި އަންނަނީ އެއްކަލަ ރަށްރަށުގައި ހުރި ޑޭޓާތަކެއް ކަލެކްޓުކުރުމުގެ. އެހެންވީމާ،
ރަށެއްގެ ދަފްތަރެއް ގާއިމުކުރުމަކީ ރަށު ލެވަލްގައި އެ ރަޖިސްޓްރީކުރެވިގެން އޭގެ މަޤްޞަދެއް ވެސް އޮންނަ ގޮތަށް
18

އެކަން ކުރުން. ދެން އަނެއް ކަމަކީ ރަށްރަށުގައި މިސާލަކަށް ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އުޅޭ ކަން އެނގިގެން ރިޕޯޓް ކުރީމަ
ވެސް ނެޝަނަލް ލެވަލްގައި ނޯވޭ އެއަށް އެޅޭނެ އެއްވެސް ކަހަލަ ފިޔަވަޅެއް. އެހެންވީމާ ، ރަށު ލެވަލްގައި ވަރަށް
އުނދަގޫތަކެއް އަނެއް ދިމާވޭ އަސްލު އެކަންތައްތަކުގައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް މީހަކު އުޅޭކަމަށް ރިޕޯޓު ކޮށްފިއްޔާ ފުލުހުންގެ ދައުރަކީ ކޮބައިތޯ؟ ސާފުކޮށްދެއްވަފާނަންތޯ؟
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ޗްފީ ސްޕްރިންޓެންޑެންޓު އޮފް ޕޮލިސް މުޙައްމަދު ބަޝީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އުޅޭ ބިދޭސީން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ރިޕޯޓު ކުރެވުނީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިމާވާ އެކިއެކި
އިންސިޑެންޓުތަކުގައި ވެސް ގެނެވުނީމަ އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ޢަމަލުކުރަމުންދާ
ގޮތްތަކަކީ އިމިގްރޭޝަނަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ފޮނުވަނީ. ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެން ރިކުއެސްޓުކުރަނީ އެ މީހާ މި ގަވާއިދާ
ޚިލާފަށް އުޅޭތީ އޭނައާ ދޭތެރޭގައި ފިޔަވަޅެއް އަޅައިދިނުން ނޫނީ ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފޮނުވާލުން. އެހެންނަމަވެސް،
އިމިގްރޭޝަންގެ ވެސް ލިމިޓޭޝަންތަކާ އެކު ގައި ޙަޤީޤަތުގައި އެ ޕްރޮސެސް އެގޮތަކަށް ނުހިނގާ. ދެން
އަޅުގަނޑުމެން އެކިއެކި މައްސަލަތަކުގައި ހައްޔަރުކުރެވޭ މީހުން ވެސް ޑީޕޯޓްކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާ މީހުންނަށް
ވެސް ޖާގައިގެ ދަތިކަން ހުންނަ ގޮތުން ބޭތިއްބޭނެ ގޮތެއް ނެތިގެން ނޫނީ އޭގެ އެ ޕްރޮސެސް ހަމަ ނުހިނގިގެން
ދަނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ގެންގުޅެނީ އެކި ގޮތްގޮތުން ޗުޓި ދީގެންނާއި، އެކިގޮތް ގޮތުން ޕޮލިހަށް ހާޒިރުކޮށްގެން
ގެންގުޅެނީ އެ ދުވަހެއް އަންނަން ދެން. ފޮނުވާލެވެންދެން ރާއްޖެއިން. އެއީ މައްސަލަތަކުގައި އުޅޭ މީހުން. ގަވާއިދާ
ޚިލާފަށް އުޅޭ މީހުންނަށް ޙަޤީޤަތުގައި މިވަގުތަކަށް އެ ޕްރޮސެސް އެގޮތަކަށް ނުހިނގާ. ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ
ބިދޭސީންގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ތިބޭ. އަޅުގަނޑުމެން މިދޭތެރެއަކުން އެލް.ޖީ.އޭ އިން ވެސް އެ ފާހަގަކުރެއްވިހެން
އަތޮޅުތެރޭގައި ތިބި ރަށްރަށުގައި ތިބި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އުޅޭ ބިދޭސީންގެ ދަފްތަރެއް ހޯދުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރިން. ޙަޤީޤަތުގައި ރަށްރަށުގައި މި ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް އުޅޭ މީހުންނަށްވުރެން ގަވާއިދާ ޚިލަފަށް
އުޅޭ މީހުން ގިނަ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދަކު އެ މީހުންނަކަށް ޙައްލެއް ނެތް. އަދި ހަ މަ އެ ފޮނުވާލެވޭ ގޮތެއް
އަޅުގަނޑަކަށް އަދި ނުފެނޭ ހަމަ. އެހެންވީމާ، އެ ރަށްރަށުގައި ހަމަ އެ މީސްމީހުން އެބަތިބި. އަޅުގަނޑުމެން އިއްޔެ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބުނު ހއ.އަތޮޅެއްގެ ސްޓޭޓްއަށް ބަލާއިރުގައި 29 މީހުން ކަންނޭނގެ ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް ތިބީ.
ސަތޭކަ ކޮންމެވެސް ވަރެއް އެބައުޅޭ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އެ ރަށުގައި ވެސް. ހަމަ އެ ޙާލަތެއްގައި މުޅި ރާއްޖޭގެ ވެސް
ހުރީ ރަށްތަކުގައި. އެހެންވީމާ، އެއަށް ޙައްލެއް ނުއެއް ލިބޭ ޙަޤީޤަތުގައި.
19

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެލް.ޖީ.އޭ އިން އެއްޗެއް ވިދާޅުވާން ބޭނުންފުޅުވާތީ ފުރުޞަތު އަރުވަން.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް އާދަމް ޝަރީފް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުރީގެ މި މުޤައްރިރު ކުރެއްވި ސުވާލާ ގުޅިގެން ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، މިހާރު މި
އެއްބާރުލުން މިދެންނެވީ މަ ޢުލޫމާތު ނުލިބޭކަމަށް ކައުންސިލުތަކުން އެކަހަލަ ފަހުމަކުން ވާގޮތަށް ވިދާޅުވީމަ
ޙަޤީޤަތުގައި ކައުންސިލުތަކުން ހަމަ އެ އެއްވެސް މުއައްސަސާއަކުން މަޢުލޫމާތު ނުވަތަ ލިސްޓެއް ފޮނުވައިފިއްޔާ އެ
ކައުންސިލަކަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިހުރި މިންވަރަކުން އެ ހަމަ ފޮނުވާ. އެހެންނަމަވެސް، މީގައި ދިމާވާ ގޮތަކީ ކުޑަ ކުޑަ
ރަށެއްގައި ބިދޭސީއަކު އުޅެންޏާ އެއީ އެ ރަށެއްގައި ބިދޭސީން އުޅޭކަން ކައުންސިލަކަށް އެނގިދާނެ. އެކަމަކު މިހާރު
އާބާދީ ބޮޑު ރަށެއްގައި މި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ބިދޭސީން އުޅުނަކަސް އެ އުޅެނީ ކޮން ބައެއްކަމެއް އެ ކައުންސިލަށް
އިނގޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނު ވޭ. އެހެންވީމަކާ އެ ޞައްޙަ މަޢުލޫމާތެއް ނުހުރޭ ކައުންސިލަށް ލިބޭކަށެއް. އެހެންވީމާ،
ޞައްޚަ މަޢުލޫމާތު ކައުންސިލުތަކަށް އަންނާނެ މެކޭނިޒާމެއް ނެތި އެ ޞައްޙަ މަޢުލޫމާތު ނެތީމަ ދެން އިތުރަކަށް
ފޮނުވޭނެ މާގިނަ މަޢުލޫމާތެއް ނުހުރޭ ކައުންސިލަށް ލިބިފައި ހުންނަ މަ ޢުލޫމާތެއް ނޫނިއްޔާ. އެހެންވީމާ،
އެހެންނަމަވެސް، އެ ލިބިފައި ހުންނަ މަ ޢުލޫމާތު ތި ވިދާޅުވި ހުރިހާ ތަންތަނަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ
ކައުންސިލުތައް ފޮނުވާފަ. އޭގެ އިތުރަށް ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް މިއުޅޭ މައްސަލަ ޙައްލުކުރަން އެކި ދުވަސްވަރުގައި މި
މުއައްސަސާތަކާ އެކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަ ދެކެވިގެން އެކިއެކި ޕްރޮގްރާމްސްތައް އަތޮޅުތެރޭގައި ހިންގާފައި
ރަށްރަށުގައި ހިންގާފައި އެގޮތަށް އުޅޭ މީހުން އެއްކުރެއްވި އެ ތަންތަން ޙަވާލުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް އެތައް
ފަހަރަކު އަޅުގަނޑުމެން ކޮށްފިން. އެހެންނަމަވެސް، ފުލުހުން ވެސް އެ ވިދާޅުވި ގޮތަށް ދެން އިތުރަށް ކުރެވޭނެ
ކަމެއް ނުއެއް ނެތް. އެ ޙަ ވާލުކުރުމަކުންނެއް ނުކުންނަ ނަތީޖާއެއް ނުއެއް ނެތް. އެހެންވީމަކާ ނެތް ޙަޤީޤަތުގައި ހަމަ
އެއަށް ޙަ އްލެއް އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އަދި މިހާރު މިހުރި އިދާރީ އިންތިޒާމުތަކުގެ ތެރޭގައެއް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޚައިތަމް.
މައްޗަންގޮޅި ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޚައިތަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. މަރުޙަބާ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް. އަޅުގަނޑު އަސްލު ސުވާލުކޮށްލަން ބޭނުންވާ އެއްކަމަކީ
ކުރީ ދެ ސެޝަނެއްގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ކޮށްލި ސުވާލެއް އެއީ. މިސާލަކަށް ފޭކް މެޑިކަލްސް އެބަދޭ ހެދެމުން. އަދި
20

އެ އެއްޗަކީ އެގޮތަށް ދާ އެއްޗެއް ކަމުގައި އިމިގްރޭޝަނުން ވެސް ވިދާޅުވެއްޖެ. ފޭކް މެޑިކަލްސްތަކާއި އެއްޗެހި
ހަދާކަމުގައި ވެއްޖިއްޔާ ވަކި ހިސާބަކުން އޭތި މި އަންނަނީ މި ޕޮލިސްގެ އަތް ދަށަށޭ އަޅު ގަނޑުމެން މި ވިސްނަނީ.
އެހެންވެއްޖެ ކަމުގައި ވެއްޖިއްޔާ ކޮބައިތޯއޭ އެ ބޭފުޅުންނާ ދެމެދު އެޅޭނެ ފިޔަވަޅަކީ. ކިހިނެއްތޯއޭ މިސާލަކަށް
ކްލިނިކަކުން އެހެން ނޫނީ ކޮންމެވެސް ތާކުން ހަމަ ފޭކް މެޑިކަލްސް ހަދައިދެނީ. މީގައި ދެން އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު
ލިބުނުގޮތުން ވެއްޖި އްޔާ، މިސާލަކަށް ރަނގަޅު މެޑިކަލެއް ގެންގޮއްސަ އިމިގްރޭޝަނާ ޖެހުމުގެ ދޭތެރޭގައި އެ
ދޭތެރޭގައި ފޯޖަރީ ވެސް އެބަދޭ ހެދިގެން. އެކަންތައް ވެސް އެބަވޭ، އަދި ހަމަ އޭގެ އިތުރުން މި ކްލިނިކްތަކުން
ވެސް އެބަ ހުއްޓޭ ފޭކް ހަދައިދީފަ. އެހެންވެއްޖިއްޔާ ކޮބަ އިތޯއޭ ތި ބޭފުޅުން އެހެން އެކަންތައްތައް އެނގިއްޖެ ކަމުގައި
ވެއްޖިއްޔާ އެއަށް އަޅާ ފިޔަވަޅަކީ. އެއީ އެއްކަންތައް. އަނެއް ކަމަކީ މިސާލަކަށް ދެ ންމެއަކު ތި ވިދާޅުވީ މި
ކުށްވެރިއެއް، އެހެންނޫނީ ކުށުގައި ހައްޔަރުކުރެވޭ މީހެއް. ހައްޔަރުކުރެވޭނީ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ އެއީ ޖޯންޑޯއެކޭ
ހައްޔަރުކުރެވެނީ. އޭނަގެ ނީދޭ އަސްލު ނަމެއް. އޭނައަކީ ކާކުކަމެއް ނޭނގެ. އޭނަ ޢަލީއޭ ބުނެފިއްޔާ އޭނަ ޢަލީ
މުޙައްމަދޭ ބުނެފިއްޔާ މުޙައްމަދު ޙުސައިނޭ ބުނެފިއްޔާ ޙުސައިން. އެހެންވީމާ، އޭނަގެ އެ ރިކޯޑްސްތައް ހިފައިގެން
އެހެން ނޫނީ އޭނަ ހަނުހުރެއްޖެ ކަމުގައި ވެއްޖިއްޔާ ކިހިނެއްތޯއޭ ތި ބޭފުޅުން ކަންތައް ކުރައްވަނީ. އެއީ އަޅުގަނޑަށް
މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އޮތް ގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ ހަމަ ވަރަށް ގިނަފަހަރު އެބަހުރި ދޫކޮށްލާފައި އެ މީހާ. އެއީ އެ މީހާ
ހިފެހެއްޓޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތީމަ. ޓުވެންޓީ ފޯރ އަވާޒްތެރޭގައި އޭނަ ބައިންދާލާފައި ދޫކޮށްލަނީ. އެހެންވީމާ،
ކިހިނެތްތޯއޭ ދެން؛ އަޅުގަނޑަށް އަސްލު ވަރަށް ދެންމެއަކު ވަރަށް ވޭގްކޮށް ތި ވިދާޅުވި ޗެޓިއް އެހެންނޫނީ އެހެން
ގޮތެއް އެހެން ގޮތަކުން އެ މީހާ ގެންގުޅެނީއޭ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ސްޕެސިފިކަލީ ކިހިނެއްތޯއޭ އޭނައާ
ދޭތެރޭ ކަންތައް ކުރަނީ. އޭނަ ޖަލަށް ލާފައި ބަހައްޓަނީތޯ؟ އޭނަ ދޫކޮށްލަނީތޯ؟ އެހެންނޫނީ އޭނަ ޑީޕޯޓް، އަޅުގަނޑަށް
އެބަ އިނގޭ ޑީޕޯޓްނުކުރެވޭކަން ޓަސްލާފައެއް އެ ޕްރޮސެސްގައެއް ދިމާވާ ދަތިތަކަކާ ހުރެ. އެއީ ކޮންމެ ދަތިތަކަކަށް
ވީކަމުގައި ވިޔަސް. އެހެންވީމާ، ކޮބައިތޯއޭ ކިހިނެތްތޯއޭ ކޮބައިތޯއޭ މީގައި އެންމެ ބޮޑަށް ދަތިވާ ކަމަކީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފޭކް މެޑިކަލް ޙާލަތްތަކުގައި ޢަ މަލުކުރައްވާ ގޮތެއް ސާފުކޮށްލަ ދެއްވާ މެންބަރުންނަށް.
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ޗްފީ ސްޕްރިންޓެންޑެންޓު އޮފް ޕޮލިސް މުޙައްމަދު ބަޝީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފޭކް މެޑިކަލްގެ އިޝޫ އަޅުގަނޑު ދެން ހަނދާނެއް ނުވޭ މީ އަޅުގަނޑު ދުވަސްކޮޅެއް ވެއްޖެ މި ސެކްޓަރގައި
މަސައްކަތްކުރާތާ. އެހެންނަމަވެސް، ފޭކް މެޑިކަލްގެ އިޝޫއެއް އަޅުގަނޑަކަށެއް އައިޑެންޓިފައި ނުއެއްވޭ.
އެހެންނަމަވެސް، މި އަޅުގަނޑަށް ވެސް ފާހަގަވާކަމެއް އެއީ މި އާންމުކޮށް މިކަން ހިނގާ ގޮތަކީ މި ފުރަތަމަ މީހާ
21

ހަމަ ރަނގަޅު ސިސްޓަމެއްގެ ތެރެއިން މި އަންނަނީ ކޮންމެ ވެސް ސައިޓަކަށް. ހަމަ ރަނގަޅަށް އަންނަނީ. އައިސް
ފަހުން މި ސައިޓުން މި މީހާ މި ގެއްލެނީ. އެ ރިޕޯޓުކުރޭ އިމިގްރޭޝަނަށް ވެސް، މި ޕޮލިހަށް ވެސް އެ މީހާ
ގެއްލިއްޖެ ކަމަށް. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ އެތައް ޒަމާނެއްގެ ފަހުން މީހާ. އެ ގެންނައިރުގައި
ޕާސްޕޯޓެއް ވެސް ތި ވިދާޅުވި ގޮތަށް ޕާސްޕޯޓެ އް ވެސް ޑޮކިއުމަންޓެއް ވެސް ނޯވޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ވެސް
ގާނޫނުތައް މިހުރިގޮތުން މީހާގެ އެއީ ކާކުކަން އޭނަ ބުނެދޭންޖެހޭ. އޭނަގެ ބަހުން ދެން އެހެންނަމަވެސް އޭނައަށް
ޑޮކިއުމަންޓެއް ނުދެއްކިދާނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ހަމަ ދިމާވާ ދައްޗެއް އެއީ މީހުންގެ އައިޑެންޓިޓީ ރަނގަޅަށް
ނޭނގޭތީ އަޅުގަނޑުމެން ދެން މި ބަންގްލަދޭޝް މީހެއް ވެއްޖިއްޔާ ބަންގްލަދޭޝް އެމްބަސީއަށް ލިޔަނީ. އެ ނޫން
ޙާލަތްތަކެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ރާއްޖޭގެ އެމްބަސީ ނުހުންނަ ފަރާތްތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެ އެމްބަސީއަކަށް
ލިޔެގެން އެ މަސައްކަތް ކުރަނީ. ދެން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ފަހުން ހަނދާން އެބަހުރި އައިޑެންޓިޓީ ކްލިއަރ ނުވެގެން
ހަމަ ރާއްޖޭގައި މަސްތުވާތަކެތި އެތެރެކުރި ބަޔަކަށް ވެސް ދަޢުވާ ނުކުރެވިގެން ވެސް ދިޔަ. އެހެންވީމާ، އެ އިޝޫ
އެބައޮތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ކުރިން ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރިހެން އަޅުގަނޑުމެން
ގަވާއިދާއި ޚިލާފަށް އުޅޭ ބިދޭސީން ނޫނީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުކުރެވިގެން ދޫކޮށްލަންޖެހޭ ޙާލަތުގައި
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު އެ މޭރުމުންނޭ އަޅުގަނޑުމެން ގެންގުޅެނީ. ދެން އޭނަ ކޮންމެ ދުވަހަކު ފުލުސް ސްޓޭޝަނަށް
މި ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނަށް ރިޕޯޓުކުރަން ގެނެސްގެން އެ ފޮނުވާލެވެން ދެން އެކަހަލަ ގޮތަކަށޭ އަޅުގަނޑުމެން މި
ގެންގުޅެނީ. އެހެން ނަމަވެސް އެވެސް ޙަޤީޤަތުގައި މިސާލަކަށް ނަޔަސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފިލައިގެން ދިޔަޔަސް
ދެން ވެސް ހޯދޭނެ ގޮތެއް އަނެއްކާ ވެސް ހަމަ ގެ އްލުނީ. އެކަހަލަ ދަތި އުނދަގޫ ގޮތްތަކެއް އެބަހުއްޓޭ މިކަމުގައި.
ދެން މީހާގެ އެންޓްރީ އަޅުގަނޑުމެން ސިސްޓަމަށް އަޅަނީ ޙަޤީޤަތުގައި އެ މީހާ ބުނާ ބުނުމެއްގެ މައްޗަށް. ދެން
އެބަހުރި ބައެއް ފަހަރު ދޮގު މަޢުލޫމާތު ދީގެން ވެސް މި އެންޓަރވެފަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު މި އިކޮނޮމިކް
މިނިސްޓްރީން ހިންގާ ޕްރޮސެސް ތެރެއިން ވެސް އިކޮނޮމިކް މިނިސްޓްރީން ވެސް އެބަހުރި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އައި އްސަ ކުރިން ސިސްޓަމްގައި އެހެން ނަމެއްގައި ރަޖިސްޓްރީވެފައި އަނެއްކާ މި ފަހުން ރަޖިސްޓްރޭޝަންގައި
އެހެން ނަމެއްގައި ރަޖިސްޓްރީ ވެގެން ވެސް އިޝޫސްތަކެއް އައިއްސަ އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، އެ އިޝޫ އެބައޮތް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ.
މައްޗަންގޮޅި ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޚައިތަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ . އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ ދެން ކޮބައިތޯ ޙަ އްލަކީ.
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ޗްފީ ސްޕްރިންޓެންޑެންޓު އޮފް ޕޮލިސް މުޙައްމަދު ބަޝީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
22

ޙައްލަކީ އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭ ގޮތުގައި ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އުޅޭ މިހާރު ވެސް އައިޑެންޓިފައިވޭ.
ޔަޤީނުން ވެސް ހަމަ. އެ ފޮނުވާލެވޭނެ ޕްރޮސެސްއެއް އަވަސް ކުރުން. އިމިގްރޭޝަންގެ ކެޕޭސިޓީ އިތުރުކޮށްގެން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ހޯދޭ މީހުން ބޭތިއްބިގެން އަވަހަށް ފޮނުވާލެވޭނެ މަގެއް ފަހިވުން. އެއީ ކަންނޭނގެ މި
ރަށްރަށުގެ ރަށްތަކަށް ދިމާވެފައި އޮތް މައްސަލަތަކުގެ ޙައްލުވެގެން އަންނާނެ ގޮތަކީ. އެހެން ނޫނީ ހަމަ ގަވާއިދާ
ޚިލާފަށް އައިމަ އަޅުގަނޑުމެން އިމިގްރޭޝަނާ ޙަ ވާލުކުރީމަ އިމިގްރޭޝަނުން ވެސް ބައިތިއްބާނެ ތަނެއް ނެތިއްޔާ
އަނެއްކާ ވެސް މަގުމައްޗަށް އެ މީހުން ނުކުންނާނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި 2000 މީހުންގެ ހޯލްޑިންގ ސެންޓަރެއް ގާއިމުކުރާ ވާހަކަ މި ކޮމިޓީއަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވޭ. އެވަރު އެއީ
އެޑިކުއޭޓް ވަރެއްކަމަށް ފުލުހުން ދެކެވަޑައިގަންނަވަންތޯ؟
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ޗްފީ ސްޕްރިންޓެންޑެންޓު އޮފް ޕޮލިސް މުޙައްމަދު ބަޝީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިވަގުތަށް ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ޙައްލެއް ލިބޭނެ ދެއްތޯ. ދެން މި ޕްރޮސެސް ރަނގަޅަށް ހިނގައިގަތީމަ އަޅުގަނޑަށް
ހީވަނީ ހަމަ ރަނގަޅު ކެޕޭސިޓީއަކަށް ވާނެހެން. މިވަގުތަށް ދެން މި އެކަށީގެންނުވާ އަދަދަކަށް ވެސް ވެދާނެ.
ފަހަރެއްގައި 2000 މީހުން ވެސް މާގިނަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިނގޭ ދެއްތޯ މާ ގިނަ މީހުން އެބަތިބި މި ރާއްޖޭގައި
ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް. އެހެންނަމަވެސް، އެ ޕްރޮސެސް ހިންގަން ފެށީމަ ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް މަދުވެގެން ދާނެ. ދެން
މީހުން އައުމުގައި ވެސް މި ކޮންމެވެސް ރެސްޓްރިކްޝަން ގޮތްތަކެއް ނޫނީ ހަރުދަނާ ގޮތްތަކެއް ގާއިމުކުރެވިއްޖިއްޔާ
މިހާރު މިދާ އުސޫލުން އެއް ދުވަހު އައިސް އަނެއް ދުވަހު ގަވާ އިދާ ޚިލާފަށް އުޅޭ މީހެއްގެ ގޮތުގައި ވެގެން ނުދާނެ
ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢީސާ.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެންމެގައި އެލް.ޖީ.އޭ އިން ބޭރު މީހުންނާ ގުޅޭގޮތުން ދެއްކެވި ވާހަކަތައް އަޅުގަނޑަށް އެހާ ބޮޑަށް ފަޙުމް ނުވެގެން
މިއުޅެނީ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާގޮތުގައި މިހާރު ހުރި ގާނޫނާއި ގަވާއިދުތަކުގެ ތެރެއިން ވެސް މިކަންތައްތައް ؛
މިހާރު އެއްކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުލުހުންނަށް ވެސް ދިމާވާ މައްސަލައެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
23

ފާހަގަކުރެވެނީ އަދި އިމިގްރޭޝަނަށް ވެސް ދިމާވާ މައްސަލައެއްކަން ފަހަގަކުރެވެނީ މުޅި ރާއްޖެއަށް ފެތުރިއްޖެ
ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އުޅޭ ބޭރު މީހުން އިނގޭތޯ. މިސާލަކަށް މާލޭގައިނަމަ ފުލުހުންނަށް އެ މީހުން މޮނިޓަރކުރަން
ފަސޭހަވާނެ. އެކަމަކު މުޅި ރާއްޖެއަށް ފެތުރުނީމަ ދެން ފުލުހުންނަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑު އޮޕަރޭޝަނެއް އެއީ
ހިންގަންޖެހޭ. މުޅި ރާއްޖެއަށް ފެތުރުމުގައި އަޅުގަނޑު ޤަ ބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެލް.ޖީ.އޭ އާއި ކައުންސިލުތަކުގެ
އިހުމާލުވުން މީގައި ވަރަށް ބޮޑަށް އެބައޮތް އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ދާއިރާގައި ރާއްޖޭގައި ވަރަށް މަދުވާނެ އެއީ ކާކުކަން
މިއީ ކާކުކަން ނޭނގޭ ވަރުގެ ބޮޑެތި ރަށްރަށް. ކުދި ރަށްރަށް ހުރީ، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި އެއްވެސް ރަށެއްގަ އި
ނޫޅޭނެ އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ބަންގާޅު މީހަކު އުޅޭ ކަމަށް ވަންޏާ އޭނައާ ޙަވާލުވެގެން އުޅެނީ ކާކުކަން،
ކާކުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގަ އިކަން އޭނަ ހުންނަނީ، ކާކުގެ މަސައްކަތެއްކަން އޭނަ ކުރަނީ ކައުންސިލަށް ވެސް ނޭނގޭ ވަރު
ރަށެއް ނެތް އިނގޭތޯ. އެ މީހާ މިސާލަކަށް ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އެ އުޅޭ މީހާ ގޮސް މަސައްކަތްކުރަން ހުންނަނީ
ކޮންމެވެސް މީހަކު މުސާރަދީގެން ހުންނަނީ. އަދި ހަމަ އޭނަ ދިރިއުޅެނީ ކޮންމެވެސް މީހެއްގެ ގޭގައި ކުއްޔަށް
ނަގައި ގެން ނަމަވެސް. އަޅު ގަނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ މިހާރު ވެ ސް ގާނޫނުތައް ހުރި ގޮތުން އެލް.ޖީ.އޭ އަށް އުސޫލަށް
ކަނޑައަޅައިގެން ކައުންސިލުތަ އް ލައްވާ ގަވާއިދެއް ހަދައިގެން އެ ރަށަށް އެތެރެވާ މީހާ އަތުގައި އޭނަ އެ ރަށުގައި
މަސައްކތްކުރުމުގެ ހުއްދަ އޮތްތޯ؟ ނެތް ކަމަށް ވަންޏާ އޭނައަށް އެ ރަށުގައި މަސައްކަތްނުކުރެވޭނެކަން ނޫނީ އޭނަގެ
ބަލަދުވެރިޔާއަކަށް ހުންނަ މީހާ ޖުރުމަނާކުރެވޭ ނޫނީ އޭނަ ޒިންމާދާރުކުރެވޭނެ ގޮތްތަކެއް ގަވާއިދުގައި ކަނޑައެޅިދާނެ.
އޭނަގެ އަމިއްލަ ގެދޮރެއް އެ ރަށަކު ނުހުންނާނެ. އޭނަ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ފުރިހަމަ ޑޮކިއުމަންޓެއް ނެތް މީހަކަށް
ގެދޮރު ކުއްޔަށް ދިނުން ވެސް ގަވާއިދެއް ހަދައިގެން ކައުންސި ލަށް މަނާކުރެވިދާނެ އިނގޭތޯ. މިހާރު މިއޮންނަ ގޮތުން
ބޭރުގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އުޅޭ މީހުންނަށް ވަރަށް ބޮޑު ބްރީތިންގ ޕްލެޓް ފޯމެއް ތި ބޭފުޅުން ގާ އިމުކޮށްދީފައި ތި
އޮންނަނީ އިނގޭތޯ. އެ ޕްލެޓް ފޯމް ކުޑަކުރި ވަރަކަށް ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ރާއްޖޭގައި އުޅޭ މީހުންނަށް އުނދަގޫތައް
ކުރިމަތިވެ އުޅެން ހުރެސްތައް ކުރިމަތިވީމަ އުޅޭ މީހުން މަދުވާނެ. މިހާރު މި ކުރާ ކަމަކީ މާލޭގައި ފުލުހުން ގަވާ އިދާ
ޚިލާފަށް އުޅޭ މީހުން ހޯދަން ފަށާއިރަށް އެ މީހުން ފުރަފުރައިގެން ރަށްރަށުގެ ގޮސް ހިމާޔަތް ހޯދަނީ. އެކަމުގައި އެ
ފުރުޞަތު އެ މީހުންނަށް ލިބުމުގައި އެލް.ޖީ.އޭ އާއި ކައުންސިލުތަކުގެ އިހުމާލުވުން ވަރަށް ބޮޑު. ގާނޫނީ އެއްވެސް
ހުރަހެއް ނެތް އެކި ސަބަބުތަކަށް ޓަކައި ކައުންސިލުތަ ކަށް އިޚްތިޔާރު އެބައޮތް. އެ ރަ ށުގައި ދިރުއުޅޭ މީހާއަކީ
އެއްގޮތަކަށް ބުނާ ކަމަށް ވަންޏާ ސިއްޙީ ސަބަބަކަށް ޓަކައި ވެސް ކަނޑައެޅިދާނެ އޭނައަކީ ވޯކް ޕާމިޓް ވިސާ އޮތް
މީހެއްތޯ؟ އޭނައަކީ މެޑިކަލް ހަދާފައި އޮތް މީހެއްތޯ ކައުންސިލަށް ޔަޤީންކޮށް ނުދޭ މީހަކަށް ރަށުގައި ދިރިނޫޅެވޭނެ
ކަމަށް ކައުންސިލަށް ކަނޑައެޅިދާނެ މިހާރު ވެސް. އެއީ އެއްވެސް ބައެއްގެ އިންސާނީ ޙައްޤެއް ނިގުޅައިގަތުމެއް ނޫން
އިނގޭތޯ. އެއީ އެ ރަށު ގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމަށް ޓަކައި ވެސް ކައުންސިލު ގަވާއިދު
ހަދައިގެން އެކަން ކުރެވިދާނެ. އަދި އެލް.ޖީ.އޭއިން ހަދާ ގަ ވާއިދެއްގެ ދަށުން ކައުންސިލުން އެކަން ކުރަން މަޖުބޫރު
24

ވެސް ކުރުވިދާނެ. ސުވާލަކީ ކީއްވެގެންތޯ އެ ކަންކަން ތި ބޭފުޅުން ނުކުރައްވާ ތި ތިބެނީ. ތިވިދާޅުވަނީ ދައުލަތުގެ
އެހެން މުއައް ސަސާއަކުން ލިބެންޖެހޭ މަޢުލޫމާތެއް ނުލިބިގެން އެ މީހާ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކެނދިކުޅުދޫގައި އަހަރު،
ދެއަހަރު، ފަސް އަހަރު ވިޔަސް އޭނައަށް އުޅުމުގެ ފުރުޞަތު ތި ބޭފުޅުން ދީގެން ތި ތިބެނީ. އިމިގްރޭޝަނުން
މަޢުލޫމާތެއް ތި ބޭފުޅުން ނުލިބިގެންނޭ ކިޔާފަ. އެއީ އެއް ނޫން އަޅުގަނޑު ގަބޫލު ކުރާ ގޮތުގައި މުއައްސަސާތަކުން
ގާނޫނުތައް ތަންފީޒުކުރުމަށް ތި ބޭފުޅުންނަށް އޮންނަ ޕްލެޓް ފޯމަކީ. ގާނޫނުގެ ދަށުން ކޮންމެ މުއައްސަސާއަކުން
އުފުލަންޖެހޭ ޒިންމާއެއް އުފުލަންޖެހޭނެ. ކައުންސިލަށް ވެސް ޒިންމާއެއް އެބައޮތް. އެލް.ޖީ.އޭއަށް ވެސް އެބައޮތް
ޒިންމާއެއް. އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުން ކީއްވެތޯ އެ ޒިންމާ ނުއުފުއްލަވާ ތި ތިއްބެވީ.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް އާދަމް ޝަރީފް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅު ވާހަކައެއް ތި ވިދާޅުވީ އިނގޭތޯ. ތި ހަމަ ސުވާލެއް އެލް.ޖީ.އޭއަށް ކިހާވަރެއްގެ ބާރެއްތޯ އޮތީ
ގާނޫނުތައް ހަދަން، އުސޫލުތައް ހަދަން. މިދެންނެވީ ގަވާއިދުތައް ހަދަން، އުސޫލުތައް ހަދަން އިނގޭތޯ.
އަޅުގަނޑުމެން އެލް.ޖީ.އޭގަ އި 2011 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ފުރަތަމަ ކުރަން ފެށި މަސައްކަތަކީ ތި އީ.
ކައުންސިލުތަކުން ރެގިއުލޭޓްކުރަން ބޭނުންވާނެ އުސޫލުތައް، ގަވާ އިދުތައް ހަދަން. މި ސަރުކާރުގެ މި ސެންޓްރަލް
މަރުކަޒީ އިދާރާތަކާއި އަ ޅުގަނ ޑުމެންނާ ވަރަށް ދެބަސްވުން އަންނަ ކަމެއް. އޭ.ޖީ އާއި އަ ޅުގަނޑުމެންނާ ދެބަސްވުން
އޮންނަ ކަމެއް އެލް.ޖީ.އޭއަށް މި އުސޫލުތައް ހެދޭނެތޯ މި ގަވާއިދުތައް ހެދޭނެތޯ؟ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގައި،
އަޅުގަނ ޑުމެން ޤަބޫލުކުރީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ އުސޫލުތައް ހެދޭނެ ކަމަށް. ގަވާއިދު ވެ ސް ހެދޭނެ ކަމަށް. އެއީ
އެލް.ޖީ.އޭއިން އެކަން ޤަބޫލުކުރި ގޮތަކީ ފަންނީ ގޮތުން. އެއީ ގާނޫނުގައި 149 ވަނަ މާއްދާގައި އޮންނާނެ އެއްވެސް
ގާނޫނެއްގައި އެ ކަމަކާމެދު ވަކި ގޮތެއް ކަނޑައަޅާފައި ނެތް ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އެކަމަކާމެދުގައި ގޮތެއް ކަނޑަ އަޅާނީ
ލޯކަލް ގަ ވރމަންޓް އޮތީރިޓީންނޭ. އަދި އެ ކަނޑައެޅި ގޮތަކާމެދުގައި ދެން ގޮތެއް ނިންމޭނީ ހަމައެކަނި ހައިކޯޓަށޭ.
އެހެންވީމާ، އަޅު ގަނޑު ދެކެނީ އެލް.ޖީ.އޭއަށް އޮތް ވަރަށް ބޮޑު ގާނޫނީ ބާރެއް ކަމަށް އެއީ. އޭގެން އެކަން ކުރެވޭނެ
ކަމަށް މި އެއްވެސް ގާނޫނެއްގައި ޤައުމު މި ޙާލަތަށް އައިމަ އެކަންކަން ކުރެވޭނެ މަގެއް ފަހިވެފައި ނެތީމަ އެ
ކަންކަން ކުރެ ވޭނެ ކަމަށް. އެއީ އަޅު ގަނޑުމެން ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތް. އެހެންވީމާ، އެކަން އެގޮތަށް ކުރުމަށް ޓަކައި
އަޅުގަނޑުމެން އެ އުސޫލުތަ އް ހަދައިގެން އޭ.ޖީއާ އެކު އަޅުގަނޑުމެން މަޝްވަރާކުރިން. އޭ.ޖީ ޤަބޫލުކުރައްވަނީ އެއީ
އެލް.ޖީ.އޭއަށް އެ ކަންކަން އޭގެ ދަށުން ނުހެދޭނެ ކަމަށް އިނގޭތޯ. އޭ.ޖީ ޤަބޫލުކުރައްވަނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ގާނޫނުގަ އި ސާފު ބަހުން އެލް.ޖީ.އޭއަށް ގަވާއިދެއް ހަދަން ލިޔެފައި އޮންނަ ގަވާއިދަކީ އެލް.ޖީ.އޭގައި ހިންގާ ގަވާއިދު
ހެދުން. އަންހެނުންގެ ތަރައްޤީއަށް މަސައްކަތްކުރާ ކޮމިޓީގެ ގަވާއިދު ހެދުން. އެ ދެ ގަވާއިދު އެކަނި ގާނޫނުގައި
ލިޔެފައި ސާފުބަހުން ގަވާއިދު އޮތީ އެލް.ޖީ.އޭއަށް ހެދޭނެ ކަމަށް. ދެން މިހުރި އެއްވެސް ގާނޫނަކީ އެ ހެދޭނެ ކަމަށް
25

ލިޔެފައި ނެތް ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އޭ.ޖީ ގެ ޢާ އްމު ރަޢުޔަކީ އަޅުގަނޑުމެން މިހާތަނުގައި އޭ.ޖީގެ ހުރިހާ އޭ.ޖީންނާއެކު
އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކޮށްފިން މި އުސޫލުތައް ހަރުދަނާކޮށްގެން މިއަށް މަގެއް ހޯދަން. އަޅުގަ ނޑުމެން ނުލާ އެފަޓެއް
ނުހުންނާނެ. ތިވިދާޅުވި ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަން އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކޮށްފިން. އެކަމަކު މި ގާނޫނު ހަދައިގެން މި
އިޖުރަޢާތުތައް ހަދައިގެން އެއަށް ގޮތެއް ނިންމަން ބަލާއިރުގައި އޭ.ޖީ ގެ ލަފާ ލިބިގެން މި ގެޒެޓްކުރެވި ގަ ވާއިދުތަ ކަށް
ހެދިގެން މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، އެއީ ޑިބޭޓެއް. އެ މި ދެން އެކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނެތޯ؟ ނުކުރެވޭނެތޯ؟
އެކަމަކު ބައެއް ޙާލަތްތަކުގައި 149 އެއް ބޭނުންކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެން އުސޫލުތައް ހަދައިގެން އޭގެ ފިޔަވަޅުތައް
ވެސް އަޅާފައި ވެސް ހުންނާނެ. ދެން އަނެއް ސުވާލަކީ ރަށެއްގަ އި ކުރަމުން އަންނައިރުގައި އިމިގްރޭޝަނުން އެބަ
ވިދާޅުވޭ ތިމަންނަމެންގެ ޒިންމާއެކޭ އެއީ އެކަން ކުރުމަކީ ، އެ އިޖުރާޢީ ކަންކަން ކުރުމަކީ. އަ ޅުގަނޑުމެން
އެލް.ޖީ.އާ އެކު މި އެދެނީ، އިމިގްރޭޝަނާ އެއްކޮށް 2011 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އެތައް މީޓިންގއެއް
އަޅުގަނޑުމެން ބޭއްވިން އެ ކަންކަން ހަމައަކަށް އަޅުން. މި އުސޫލުތައް ހަދަން. އަޅުގަނޑުމެން ދެންނެވިން
ރަށްރަށުގައި ބިދޭސީން އެތެރެވުމުގެ ޢާއްމު އުސޫލެއް އިމިގްރޭޝަނުން ނެރެއްދެއްވާށޭ އިނގޭތޯ. ރަށަކަށް ބިދޭސީއަކު
އެތެރެވާ ކަމަށް ވަންޏާ މިކަން ކިހިނެއްކަން ކަންކަން ކުރަންވީ. އެއީ ގާނޫނީ ގޮތުން މަރު ކަޒީ ގޮތެއްގައި ރާއްޖެއަށް
ވަންނަ ބިދޭސީންގެ ކަންކަން ބަލަހައްޓަން މި އޮތީ އިމިގްރޭޝަނަށް. އެހެންވެއްޖިއްޔާ އެމިގްރޭޝަނުން އެބަޖެހޭ އެ އް
ރަށުން އަނެއް ރަށަށް މީހަކު ބަދަލުވާ ކަމަށް ވެއްޖިއް ޔާ އެ ކަންކަން ކުރާނެ ޢާއްމު މަރުކަޒީ އިޖުރަޢާތުތައް
ކަނޑައަޅަން. އެ އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭގޮތް. އެއީ ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް ހިނގާ ގޮތަކީ. ސެންޓަރަލް އެޖެންސީތަކުން
މަރުކަޒީ އުސޫލުތައް ހައްދަވާނެ. ޢާއްމުކޮށް ގެންގުޅެންޖެހޭ އުސޫލުތައް ހައްދަވާނެ. އެ އުސޫލުތަކާއި ތަޢާރުޒުނުވާ
އުސޫލުތައް ލޯކަލް ގަވަރމަން ޓްތަކުން ހައްދަވާނެ. އެހެންވީމާ، ރަށްރަށަށް ބިދޭސީން އެ ބަދަލުވުމާއި މި ކަންކަން
ކުރަންޖެހޭ އިޖުރަޢާތު އެކަމަކު އަޅުގަނޑަކަށް އެ ކަމެއް ނުކުރެވުނު. އުސޫލުތައް ހަދައިގެން މިދެންނެވި ގޮތަށް އެ
ކަންކުރަން ބަލާއިރުގައި އޭ.ޖީ ގެ ރަޢުޔު ތަފާތު އަޅުގަނޑަށް އެ އުސޫލުތައް ހެދޭނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް
އެބަހުރި ގޮންޖެހުންތަކެއް.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ތި ވިދާޅުވާ އެއްކަލަ ޑިބޭޓުގައި ، ތި ވިދާޅުވާ ގޮތް ގޮންޖެހުންތަކުގައި ތިއްބަވާ ތާ ކިތައް އަހަރުތޯ މިހާރު
މިވީ. ކީއްވެގެންތޯ ގާނޫނު އިޞްލާޙުކުރަންވެގެން ތި ބޭފުޅުން މަސައްކަތް ނުކުރައްވަނީ. ގާނޫނަށް ބަދަލު ގެންނަން
ތި ބޭފުޅުން އެ މަސައްކަތް ނުކުރައްވަނީ ކީއްވެގެންތޯ. ރަ އްޔިތުންގެ މަޖިލީހާ ހިސާބަކަށެއް އެލް.ޖީ.އޭގެ ފަރާތަކުން
ދުވަހަކު ވެސް ތި ނުކުތާ ފާހަގަކުރައްވާފައެއް ނެތް. އެކަމަކު ތި ބޭފުޅުން ޑިބޭޓުގައި ތި ތިއްބަވަނީ އިނގޭތޯ.
އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުން އެ މަސައްކަތް ކުރައްވާ؛ އަނެއް ކަމަކީ އިމިގްރޭޝަންގެ ގާނޫނާ ޚިލާފަށް ރާއްޖޭގައި
26

ދިރިއުޅޭ މީހަކު އެ ރަށަށް، އެ ރަށުގައި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އުޅުން މަނާކުރާ ގަވާއިދެއް ހަދަން އެ ބޭފުޅުންނަށް
ހުރަސްއެޅޭ އެއްވެސް ގާނޫނެއް އޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަކަށް ފާހަގައެއް ނުކުރެވޭ އި ނގޭތޯ. މިހާރު ވެސް ތި
ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ގައިޑްލައިނެއް ދެއްވޭނެ ނޫންތޯއޭ ރަށް ރަށަށް އިމިގްރޭޝަން ގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އުޅޭ މީހުން ތި
ރަށުގައި ވާހަކައަކީ އުޅުން މަނާކުރާ އުސޫލެއް ހެދޭނެނޫންތޯ އެ ބޭފުޅުންނަށް. ގާނޫނާ ޚިލާފަށް އުޅޭ ބަޔަކު
ހުއްޓުވުމުގެ ބާރު ހުރިހާ ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކެއް އެބައޮ ވޭ ނޫންތޯ؟ މަނައެއް ނޫނެއް ނޫންތޯ؟ މިސާލަކަށް އަޅު ގަނޑު
ކުރިން ދެންނެވިހެން އޭނައަށް ގެ ކުއްޔަށް ދޭން ވެސް މަނާކުރެވޭނެ. ދޭ މީހާ ޖުރުމަނާ ވެސް ކުރެވޭނެނޫންތޯ؟
އެއިން އެއްވެސް ކަމެއް ވެސް ނުކުރައްވައެއް ނޫންތޯއޭ ތި ތިބީ. ގާނޫނު އިޞްލާޙު ކުރާ ކަށް މަނައެއް ނުކުރައްވާ.
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާ ހިސާބަށް މި ބޮޑު ޤައުމީ މައްސަލައަކަށް ތިކަން ވިއިރުގައި އެލް. ޖީ.އޭއިން ތިކަން ފާހަގައެއް
ނުކުރައްވާ. އެކަމަކު މިދިޔަ 5 އަހަރުދުވަސް ތެރޭގައި އެލް. ޖީ.އޭއިން މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ހާޒިރުވި އަދަދެއް
ނޭނގެ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، މިހާރު އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތު ގައި ކޮންމެ ގޮތެއް ވަރިހަމަކޮށްލައިގެން ތި
ތިއްބަވަނީ. ގާނޫނަކު ފުރުޞަތެއް ނެތޭ. އޭ.ޖީ ވިދާޅުވީ ގަވާއިދެއް ނެހެދޭނެއޭ. ނެހެދޭ ކަމަށްވަންޏާ ގާނޫނަށް ބަދަލު
ގެންނަން މަސައްކަތްކުރައްވަންޖެހޭނެ ނޫންތޯއޭ ތި ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ. ދެން އެއީ ނުވާނެ ކަމެއް ކަމަށް
ދޫކޮށްލާފައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާބަދީއަށްވުރެން ގިނައިން ބޭރު މީހުން އެބައުޅޭ. މިސާލަކަށް ބައްލަވާ ކޮންމެ ރަށެއްގައި
އެބަ ހިނގާ މޝްރޫޢުތައް އިނގޭތޯ. މެދު ފަންތީގެ ކުންފުނިތަކުން ވެސް އެބަ ހިންގާ ސަރުކާރުގެ މަޝްރޫޢުތައް
ނަގައިގެން. އެއްވެސް ކައުންސިލަކުން ނުބަލާ 12 ،10 މީހުން މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާ ހެނބަދޫގައި
އިންޖީނުގެ އަޅަން މިސާލަކަށް އެ އުޅޭ ކުންފުނީގައި ގިނައިން ތިބީ ބޭރު މީހު ން. ކައުންސިލަކުން ނުބަލާ
ކައުންސިލުގެ އުސޫލެއް ކަނޑައަޅާފައެއް ނެތް. އެލް.ޖީ.އޭ އިން އުސޫލެއް ކަނޑައަޅާފައެއް ނެތް. އެތަނުގައި
މަސައްކަތްކުރަން އެތިބަ މީހުންނަކީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އެތެރެވެފައި ތިބި މީހުންތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ
ބަލައިލާނެ އުސޫލެއް ވެސް. ވަރަށް ނުރައްކާތެރި މީހަކު ހުރެދާނެ. ތި ބޭފުޅުންނަށް އެ ނގިލައްވާތޯ ބޮޑުސިން ގާ
ނުރައްކާތެރި ބައްޔެއް ހުރި މީހަކު ވެސް. އޭގެ ޚިޔާލަށް ގެނެވޭތޯ މީގެ ރިސްކް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އޮތް މިންވަރު.
ވަރަށް ކުޑަކުޑަ ކަމަކުން ތި ބޭފުޅުންނަށް ހުއްޓުވެން ހުރި ކަންތައްތައް ނުހުއްޓުވާ ދޫކޮށްލާފައި ތިހުންނަނީ އޭ.ޖީ
ބޮލަށް ކަނޑާލާފައި، ފުލުހުން ބޮލަށް ކަނޑާލާފައި، އެލް.ޖީ.އޭ ބޮލަށް ކަނޑާލާފަ. އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
އެއަށްވުރެން އަޅުގަނޑުމެން، އެއްގޮތަކަށް ވެސް ތި ބޭފުޅުން ކުށްވެރުކުރަން ނޫނީ ތި ބޭފުޅުންގެ ނާޤާބިލުގެ ވާހަކަ
ދެއްކުމެއްނޫން ބޭނުމަކީ. ބޭނުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ގުޅި ގެން ޒިންމާދާރުކޮށް މިކަން ކުރުން. އަޅު ގަނޑު
ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ކުރިން ދުވަހު ވެސް ކޮމިޓީގައި ދެންނެވިން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެ މީހާ އައިސް
އެތައް ދުވަހެއް ވާއިރު އަދި އޭނަގެ މެޑިކަލް ހަދާ ނުނިމޭ. މަސްދުވަސް ވާއިރު ގައި އޭނަ ގެ މެޑިކަލެއް ނެތް. އޭނަގެ ހުރީ
ކޮން ބައްޔެއް ކަމެއް އޭނައަކީ ރާއްޖެއިން ފޮނުވާލަންޖެހޭ ވަރުގެ ބައްޔެއް ހުރި މީހެއްތޯ ވެސް ބެލޭނެ އުސޫލެއް
27

ނެތް. އެކަމަކު ހަމަ ކުޑަކުޑަ ކަމަކުން މިއަދު ވެސް އިމިގްރޭޝަނަށް ކުރެވެން އޮތް ކަމެއް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ
ގޮތުން ނޫނީ ލޯ އެންފޯސްމަންޓް އިދާރާތަކުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އޭނަ އަންނައިރު ވެސް މަސައްކަތްކުރަން އަންނަ
މީހެއް ކަމަށް ވަންޏާ އެ ޤަ އުމެއްގައި ހުރި ދިވެހިރާއްޖެ ޤަބޫލުކުރާ ހޮސްޕިޓަލަކުން ނުވަތަ ކްލިނިކަކުން ހަދާފައި އޮތް
މެޑިކަލް ސެޓްފިކެޓެއް އޭނަ އަތުގައި އޮންނަންވާނެ އޭނަ ބޯޑަރ ހުރަސްކުރާއިރުގައި. ހަމަ ކުޑަކުޑަ ކަމެއް މިއީ.
އެކަމަކު މިހާރު ތި ބޭފުޅުން ހަދާފައި އޮންނަ އުސޫލަކީ އޭ ނަ ރާއްޖެ އައިސް 1 މަސްދުވަހުގެ މުއްދަތެއް އޭނަ އަށް
އެބަދޭ މެޑިކަލް ހުށަހަޅަން. އެ އެއް މަސްދުވަސް ތެރޭ ގައި އޭނަ ފިލާ. ދެން އޭނަ މި ޤަ އުމުގައި އެބަތިބި އެގޮތަށް
އުޅޭ 12 ،10 އަހަރުވެފައި ތިބި މީހުން. އޭނަގެ ހުރީ ކޮން ބައްޔެއް ކަމަށް އޭނަގެ ސަބަބުން ކޮމިއުނިޓީއަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮތީ ކޮން ރިސްކެއް ކަމެއް ތި ބޭފުޅުން ނުބަލާ ހަމަ ދޫކޮށްލައިވެގެން ތިއްބަވަނީ އިނގޭތޯ. މިހިރީ
ކުރެވެން ހުރި ކަންތައް. އަ ޅުގަނޑުގެ ނަޒަރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަޖެހޭ މިހާރު ގާނޫނުތަކުގެ ތެރެއިން
ކުރެވެން ހުރި ކަންކަން ފިޔަވަޅުތައް ވެސް އަޅަން ފަށަން އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެލް.ޖީ.އޭ.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް އާދަމް ޝަރީފް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އުޅުނީ ދެން ހަމަ ޤައުމީ ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލައެއް . ވަރަށް ގިނަ މަސައް ކަތްތައް ވެސް
އަސްލު މީގެ ތެރެއިން ކުރެވިއްޖެ. ދެން ގާނޫނަށް ގެންނަން ފެންނަ އިޞްލާޙުތައް މި 2012 ވަނަ އަހަރުން
ފެށިގެން ގާތް ގަނޑަކަށް ކޮންމެ އަހަރަކު ގޮތަށް އެލް.ޖީ.އޭއިން އޮންނާނެ އޭ.ޖީއަށް ހުށަހަޅާފަ. އެކިއެކި ލެވަލްގައި
އަނެއް ހަމަ މި އޮޕަރޭޝަނަލީ މިހިރަ ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް މި ރިޢާޔަތްކޮށް ވަރަށް ގިނަ ފަހަރު އޭ.ޖީއަށް ހުންނާނެ.
އަދި އޭގެ އިތުރުން ލާމަރުކަ ޒީ ނިޒާމު ރާއްޖެއަށް ގެނެވުނުއިރު ވަރަށް ބޮޑަށް ސެންޓްރަލީ ފޯކަސްޑް ގަވަރނަސް
ނިޒާމެއް މިއޮތީ. އެހެންވީމާ، އޭ ގެ ސަބަބުން އެހެން ގާނޫނުތަކުގައި ހުރި ކަންތަ އްތަކުގެ ސަބަބުން ކައުންސިލަށް
ކަންތައްތައް ކުރަން މިހުރި އުނދަގޫތަކާއި އެ ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ގާނޫނުތަކެއް ރާއްޖެއިން
ބޭރުން ކޮމަންވެލްތްގެ އެޑްވައިޒަރެއް އަޅުގަނޑުމެން ގެނެސްގެން މި ހުރިހާ ގާނޫނުތަކެއް ދިރާސާކޮށްފައި މާއްދާއެއް
ފިޔަވައި ، މާއްދާއަށް ދަންދެން މިވެނި މާއްދާއެއް މިގޮތަށް ބަދަލުކޮށްދޭން އެ ހުރިހާ އެއްޗެހިތަކެއް ވެސް އޭ.ޖީއަށް
ހުށަހަޅާފައި އެކިއިރުގައި . ދެން އަޅުގަނޑު ކައުންސިލުތަކަށް ގަވާއިދު ހެދިގެން އެކަން ކުރެވިދާނެތޯ، ލާމަރުކަޒު
ގާނޫނުގައި އޮވޭ 25 ގަވާއިދެއްގެ ވާހަކަ. އަދި އޭގެ އިތުރުން ވެސް ގަވާއިދުތައް ހަދައިގެން އެކަން ކުރެވިދާނެ
ކަމަށް އޮވޭ. އެކަމަކު އޭގަ އި ވެސް ވާގޮތަކީ މި ޖުރުމަނާކުރާއިރު އަނެއްކާ އެބަ އާދޭ ކައުންސިލުތަކަށް މިކަން
28

ކުރެވިދާނޭ ޖުރުމަނާކުރެވިދާނެތޯ ކޮން ލެވަލެއްގަތޯ ކުރެވޭނީ؟ ގާނޫނުގަ އި މި އިންނަނީ އެންމެ ކަމެއް ފާހަގަކޮށްފައި
މި އިންނަނީ ކައުންސިލަށް ވާހަކައަކީ ޖުރުމަނާކުރެވޭނޭ މި އިންނަނީ ކައުންސިލު ގެ އަމުރަކަށް
ނުކިޔަމަންތެރިވެއްޖިއްޔާމު. ދެން މި ކަންތައްތައް ވަރަށް ގިނަ ކައުންސިލުތަކުން ހަމަ ބޭނުން މިކަން ކުރަން.
މިސާލަކަށް އިހަވަންދޫ ކޭސް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލިޔަސް އިހަވަންދޫ ގައި ރައްޔިތުންނަށް މިކަމުން އުނދަގޫވެގެން
ގޮސްފައި މިކަން ޙައްލުނުވެގެން އެންމެފަހުން އިހަވަންދޫ ކައުންސިލުން މި ޤަރާރުތަކެއް ނެރެގެން ވަކި ކަހަލަ
އުސޫލުތަކެއް މި ބިދޭސީންނަށް މިހެންމިހެން ނޫޅެވޭނޭ ކިޔާފައި ވެސް ކުރި. އެކަމަކު ވެ ސް ހަމަ ސެންޓަރަލީ އެންގީ
އެގޮތަކަށް އެ ކަންތައްތަކެއް ނުކުރެވޭނޭ ކައުންސިލުތަކަށް. އެ އެހެންވީމާ، ކައުންސިލުތަ އް ޙަޤީޤަތުގައި މިއޮންނަނީ
ވަރަށް ބޮޑަށް އަތްފައި ބަނދެވިފަ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މީގައި މިވަނީ ހަމަ އެ ކޭސްގައި ވާގޮތަކީ އިހަވަންދޫގައި
އަސްލު އެ މައްސަލަ ދިމާވީ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އުޅޭ މީހުން މި ތަ ނުގެ ތެރެއިން މި ޙައްލު ނުވެގެން. ދެން މީގެ
އިތުރުން އަޅުގަނޑުމެން މި ކައުންސިލުތަކާ ވާހަކަދައްކާއިރު ވެސް ވަރަށް ގިނަ ކައުންސިލުތަކުން ހަމަ އަބަދު ވެސް
ކުރާނެ މި ޝަކުވާ. ދެން އެބަހުރި ހަމަ ކައުންސިލުތަކުން މިސާލަކަށް ކައުންސިލު ރިލޭޓަޑް މީހުން ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް
ގެންގުޅުނު ކަންތަ އްތަކެއް މި ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް ހިނގާ. އެކަމަކު ބައެއް ކައުންސިލުތަކުން އެބަހުރި ތިމަންނަމެން
މިސާލަކަށް ފުލުހަށް މި ކަންތައްތައް ހުށަހަޅައިގެން ފުލުހުން މި ބޯޓުގައި އެ މީހުން މިކޮޅަށް ފޮނުވީމަ ދެން އަންނަ
ދުވަހުގައި ހަމަ އެ މީހުން ތިބޭ ގޮސްފައި ހަމަ އެ ޙަ ވާލުވެ އެ ތަންތާނގައި. އެހެންވީމާ، އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި
ހަމައެކަނި ކައުންސިލުން މިސާލަކަށް ޖުރުމަނާ ކޮށްގެން މި ކަންތައްތައް ކޮށްގެން ވެސް ޙަޤީޤަތުގައި ބައެއް
ކައުންސިލުތަކުން ޓްރައިކޮށްފި. އެކަމަކު އެ ސޮލިއުޝަނެއް ނައިސްފައި މިހުރީ އިނގޭތޯ.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ވާހަކަ ދަ ންނަވާލަން ބޭނުން އިނގޭތޯ. ކުރެވޭނެ ކިތަންމެ ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި އެހެން ދޫކޮށް
ނުލައްވާ. މިސާލަކަށް ރާއްޖެ ތެރެއަށް ދަތުރުކުރާ ބޯޓު މިހާރު ފްލައިޓަކަށް އަރާ ކަމަ ށް ވަންޏާ އޭނަ އަތުގައި
އޮންނަންޖެހޭނެ އައިޑީ ކާޑެ އް ނޫނީ ވެލިޑް ވޯކް ޕާމިޓް ކާ ޑެއް ނެތި އޭނައަކަށް ފްލައިޓަކަށް ނޭރޭނެ. ހަމަ އެ އުސޫލު
ގާއިމުކުރެވޭނޭ އަ ޅުގަނޑު މިދަންނަވާ ވާހަކައަކީ ރާއްޖެތެރެއަށް ދަތުކުރާ ބޯޓަށް ބޭރު މީހާ އަރާއިރުގައި ބޯޓު ގެ
ކެޕްޓަނަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ޝަރުޠުކުރެވޭނެ އޭނަގެ ޑޮކިޔުމަންޓް އޭނައަކީ ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް އުޅޭ މީހެއްތޯ
ކަށަވަރުކުރަން. ގަވާއިދާ ޚިލާފު މީހެއް ވެއްޖިއްޔާ ބޯޓަށް ނޭރުވުމުގެ އިޚްތިޔާރު ވާހަކައަކީ ގަވާއިދަކުން
މަނާކުރެވިދާނެ އެކަން ކަނޑައެޅިދާނޭ އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ ވާހަކައަކީ. އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ ވާހަކައަކީ ގަވާއިދާ
ޚިލާފަށް އުޅޭ މީހާ އޭނަ އަތުގައި ރަނގަޅު ޑޮކިޔުމަންޓް ނެތިއްޔާ އެ ރަށަށް އެތެރެވުން މަނާކުރެވޭނޭ. މަނާކުރެވޭނެ
ގްރައުންޑަކީ އެއީ އިމިގްރޭޝަން ގާނޫނާ ޚިލާފަށޭ އޭނަ އެ އުޅެނީ. ގާނޫނާ ޚިލާފަށް އުޅޭ މީހަކަށް ގާނޫނުން މަނާކުރާ
29

ކަންތައްތަކެއް ކުރުން ގަވާއިދުން އެ ޑީޓޭލްކުރާކަށް އެއްވެސް ހުރަހެއްނެތޭ އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ ވާހަކައަކީ.
މިސާލަކަށް ދަންނަވާ ކަމަށް ވަންޏާ އޭނަ އެ ރަށަށް ގޮސް އުޅޭނީ ވެސް ދެ ފުރާޅު އޮތް ތަނެއްގަ އި ނޫންހޭ. އޭނަގެ
ނުހުންނާނެ އަމިއްލަ ގެދޮރެއް. ހަމަ ކައުންސިލަށް ކަނޑައެޅޭނެ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އުޅޭ މީހާއަށް ގެދޮރު ކުއްޔަށް
ދިނުން މަނާކުރެވޭނެ އުސޫލެއް ވެސް ކަނ ޑައެޅޭނެ. އެއީ ކީއެއް އެއްވެސް ގާނޫނަކަށްވާނެ ކަމެއް ނޫނޭ. ގާނޫނާ
ޚިލާފަށް އުޅޭ މީހަކަށް ފުރުޞަތު، ހުރި ފުރުޞަތުތައް ހަނިކުރަނީ. މި ކުރެވެން ހުރި ކަންކަން ބައިވަރު އެބަހުރި
މިކަމުގައި. އަދި ހަމައެއާއި އެ އްކޮށް ޕްރޮޖެކްޓެއް ހިންގަން އަޅާ އު ޅޭ ކުންފުނީގެ މީހުންނަށް ވެސް އެ ޕްރޮޖެކްޓް
ކުރިއަށް ގެންދިއުން ވެސް ކައުންސިލުން މަނާކުރެވޭނެ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އުޅޭ މީހުން އެ ކުންފުނީގައި، އެތަނު ގަ އި
އެ ރަށުގައި ވަޒީފާ އަދާކުރަން އެ މީހުން ގެންނަ ކަމަށް ވަ ންޏާ. މިހިރީ ހުސް ކުރެވޭނެ ކަންތައް. މިއިން އެއްވެސް
ކަމަކީ އެއްވެސް މީހެއް ގެ އިންސާނީ ޙައްޤަކަށް އަރައިގަތުމެއް ނޫން. ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފު ކަމެއް ނޫން. މިހިރަ
ކަހަލަ ކަންތައްތައް ނުކޮށް ދޫކޮށްލާފައި ހުރި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ތި ބޭފުޅުން ދެއްވަން އޮތް ޖަވާބު ދެއްވައިފިހެން. ދެން އިތުރަކަށް އެލް.ޖީ.އޭއަކަށް އެ
މައްސަލައިގައި ވާހަކަދައްކާކަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތެއް ނާރުވާނަން. އެއީ ޢީސަ އަށް ހަމައެކަނި އެ މަނިކުފާނަށް
ފެނިވަޑައިގަންނަވާ އޮޕީނިއަންއެއް ފާޅުކުރެއްވީ. މި މައްސަލައިގައި އޭ.ޖީގެ ފަރާތުން އެއްޗެއް ވިދާޅު ވަން އޮތްތޯ
ބަލާލަން ބޭނުން. އެއީ ގަވާ އިދުން މިކަން ހިނގައިދިޔަތޯ އެލް.ޖީ.އޭ އާއި އޭ.ޖީއާ ދޭތެރޭގައި މި އުޅޭ މަ އްސަލައެއް
ކުޑަކޮށް ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން އެބަ ބޭނުންވޭ.
އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ ސްޓޭޓް ކައުންސެލް އަލްއުސްތާޛާ ސަލްވާ ޙަބީބް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ . ކުރިން ވެސް އަޅުގަނޑު ދެންނެވި ފަދައިން މި މައްސަލަ ސީދާ ކޮން އިޝޫއެ އް ކަމެއް ނޭނގޭތީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަލާލަންޖެހޭނީ އެލް.ޖީ.އޭއިން އެ ސީދާ ވިދާޅުވާ މައްސަލައަކީ ކޮބައިކަން. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގައި ވަކި ކަންތައް ތަކަކާ ގުޅޭގޮތުން ގަވާއިދު ހެ ދުމުގެ ބާރު ދީފައިވާއިރު
އޭގެ ތެރޭގައި ނުހިމެނޭ ކަމެއް ކަންނޭނގެ މި ކަމަކީ ސީދާ މިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ގަވާއިދު ހެދުން. މި އިމިގްރޭޝަންގެ
ގާނޫނުގެ ދަށުން ވެސް އިމި ގްރޭޝަނަށް ލިބިގެންވާ ބާރެއް ބިދޭސީންނާ ގުޅޭގޮތުން ގަވާއި ދު ހެދުމަކީ. ދެން މިގޮތުން
ރާއްޖޭގައި ވަޒީފާ އަދާކުރުމަށް އަންނަ ބިދޭސީންގެ ވަރކް ވިސާއާ ބެހޭ ގަވާއިދެ އް ވެސް ހަދާފައި އެއަށް ވެސް
ޢަމަލުކުރައްވަމުން ގެންދަނީ. އެ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ވެސް ގަވާއިދު ތަންފީޒުކުރަން މި ޖެހެނީ އިމިގްރޭޝަނުން.
އެހެންނަމަވެސް، މިތާނގައި ދެންމެ މި ދެކެވުނު ވާހަކަތަކުގެ އަލީ ގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަލާލަންޖެހެނީ ސީދާ ދެންމެ
30

މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައި ން އެއް ކަމެއް ސީދާ މި ގަވާއިދު ހެދުމަށް ނުވަތަ ރާއްޖެތެރޭ ރަށެއްގައި ގާނޫނާއި
ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އުޅޭ މީހަކު ރިޕޯޓްކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ގަވާ އިދު ހެދުމާ ގުޅޭގޮތުން އެފަދަ އެ އްވެސް ރިކު އެސްޓެއް
އައިސްފަ އި އޮތްތޯ ނުވަތަ މިކަމާ ގުޅޭގޮތުން އޭ.ޖީ އޮފީހުން ލަފައެއް މީގެ ކުރިން ދީފައިވޭތޯ އަޅުގަނޑުމެން
މަޢުލޫމާތު ސާފުކޮށްފައި އެފަދަ އެއްވެސް މަޢުލޫމާތެއް އޮތްނަމަ މި ކޮމިޓީއަށް ލިޔުމުން ފޮނުވައިދޭނެ ވާހަކަ
ދަންނަވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަރަށް ރަނގަޅު. އެއީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢީސާ އެ ފާހަގަކުރެއްވި ކަންތައްތަކު ގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވާ
އެޅެންހުރި ފިޔަވަޅުތަކަކީ ކޮ ބައިތޯ އާއި ދެން މުސްތަޤުބަލުގައި މިކަން ޙައްލުކުރުމަށް އެޅިދާނެ ފިޔަވަޅުތަކާ
ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް ގެނައުމަށް މުއައްސަސާތަކުގައި ލިޔުމުން އަޅުގަނޑުމެންވާ ނީ ދަންނަވާފައި މިހާރު.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން މާ ލަސްނުކޮށް ތި ބޭފުޅުން ތި ބޭފުޅުންނަށް ފެނިވަޑަ އިގަންނަވާ އެއްޗަކާއި
ގާނޫނަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތަކެއްކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަންތައްތައް ފުލުހުންގެ އިދާރާއި ން ވެސް އޭ.ޖީން ވެސް
އެލް.ޖީ.އޭއިން ވެސް އަދި މި ފައިސާ ގެންގުޅުމުގައި މީރާއިން ވެސް ހުރިހާ ފަރާތަކުން މި ކޮމިޓީއަށް ލިޔުމުން
ހިއްސާކޮށްލައްވަން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ގިނަ ދުވަސްވެއްޖެ އެ މައްސަލަ ބަލާތާ. ވަރަށް ގިނަ މަޢުލޫމާތުތައް
ލިބިފައި އެބަހުރި. މިއީ އޯޕަ ން ޖަލްސާއެއްވީމަ އެއާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތުތަކެއް އަޅުގަނޑު ހިއްސާއެއް ނުކުރާނަން.
ގިނަގިނަ މަޢުލޫމާތަކީ ސިއްރު މަޢުލޫމާތުގައި ކޮމިޓީއަށް އައިސްފައި ހުރި މަޢުލޫމާތުތައް. މި ޖަލްސާ މި ބާއްވާލީ
ހަމައެކަނި އެންމެފަހުގައި ތި ބޭފުޅުންގެ ފަހުބަސް ވިދާޅުވުމަށް ޓަކައި ފުރުޞަތެއް އެރުވުމުގެ ގޮތުން. އެ ގޮތުން
ދައުލަތުގެ ހުރިހާ އިދާރާތައް މިހާރު ދަންނަވައިގެން ދެން އަޅުގަނޑުމެން ހަމައެކަނި މިހާރު މިނިސްޓަރ އޮފް
ހޯމްއެފެއާޒަށް މިއަދު ވަޑަ އިގެންނެވެން ނެތީމަ އެ 4 ޖަހާއިރު އޮތް ޖަލްސާ ކެންސަލްކޮށްފައި މިހާރުވާނީ.
އެހެންނަމަވެސް، ހޯމްއެފެއާ ޒަށް ދަންނަވާފައި އެ މަނިކުފާނުގެ ބަސްފުޅު ލިބުނީމަ ދެން މި ކޮމިޓީއަށް ފެންނަގޮތާއި
އިޞްލާޙުކުރަން ބޭނުންވާ ގޮތް އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުގެ ތަޅުމަށް ފޮނުވާނަން. އެހެންވީމާ، މި ފޮނުވުމުގެ ކުރިން
ތިޔަ ބޭފުޅުންނަށް ފެނިވަޑަ އިގަންނަވާ މަޢުލޫމާތަކާއި ތިޔަ ބޭފުޅުން މިކަން ޙައްލުކުރުމަށް ފެނިވަޑައި ގަންނަވާ ގޮތެއް
ތި ބޭފުޅުންގެ ނަޒަރުގައި އަދި މި ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރުމުގައި ތަންފީޛީ އިދާރާތަކަށް ދިމާވެފައި ހުރި ދަތިތަކާއި މި
ހުރިހާ ކަމެއް ކޮމިޓީއަށް ހިއްސާކޮށްލެވިދާނެ ލިޔުމުން. އެ ވާހަކަ މިހާރު ވެސް ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކު ގައި
އަޅުގަނޑުމެން ލިޔުމުން ފޮނުވާފައިވާނެ. އެހެންވީމާ، ދެން އިތުރު މެންބަރަކު ވާހަކަފުޅު ދައްކަ ވަން
އެދިވަޑައިނުގަންނަވާތީ އަޅުގަނޑު މިހިސާބުން މި ޖަލްސާ ނިންމާލާނަން. ވަޑައިގެންދެއް ވި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށާއި އަދި
ތި ބޭފުޅުން ތިޔަ ހިއްސާކުރެއްވި މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި އަޅު ގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ޝު ކުރު ދަންނަވަން. ދެން މީގައި
31

ދިމާވެގެން މިއުޅޭ މައްސަލައަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު މައްސަލައެއް ދަންނަވައިލާނަން. އެއީ ދައުލަތު ގެ
އެއް އިދާރާއަކާއި އަނެއް އިދާރާއަކާ އޮތް ކޯޑިނޭޝަން އޮންނަންވާ ލެވަލެއްގައި ނެތްކަމަށް ކޮމިޓީން ފާހަގަވޭ. މި
މުޅި މައްސަލައިގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު އެއް ކަމަކީ އެއް އިދާރާއަކުން އަނެއް އިދާރާ އަކުން
މަޢުލޫމާތު ނުލިބިގެން ނުވަތަ ހިއްސާނުކުރެވިގެން އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅެއް ނޭޅިގެން ބޮޑެތި ދަތިތަކާ ކުރިމަތިވެފައި އޮތް
މައްސަލަ. އެންމެ ފުރަތަމަ އިމިގްރޭޝަނާ ހިސާބުން އިމިގްރޭޝަނުން ވެސް ފާހަގަކުރެއްވީ ތިމަންމެންނަކަށް
މަޢުލޫމާތު ބަދަލުކުރުމާއި، މަޢުލޫމާތު ރެކޯޑްކުރުމާއި ޝެއަރކުރުމުގައި އެބަހުއްޓޭ ދަތިތަކެއް. އެހެންނަމަވެސް،
ދައުލަތުގެ އެހެން މުއަ އްސަސާ ތަކުން ވިދާޅުވަނީ އެކަން ފާހަގަކުރެވޭ ކޮންމެ ކަމެއް މިސާލަކަށް، ސިސްޓަމުގައި ވެސް
ފީޗަރއެއް މަދަސް އެ ފީޗަރ ލެވޭގޮތަށޭ އެ ސިސްޓަމް ހަދިޔާކުރެއް ވި ފަރާތުން މަޝްވަރާކޮށްގެން ކުރެވޭ ގޮތަށޭ
އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، ފާހަގަކުރެވުނު އެ އް ކަމަކީ ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުން އެއް އިދާ ރާއިން އަނެއް އިދާރާއަ ށް
މަޢުލޫމާތު ބަދަލުކުރުމާއި އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް ފާހަގަކޮށްފައި ކުރަންވީ ކަންތައްތައް ކުރުން ލަސްވުމުގެ ސަބަބުން
ބޮޑެތި ގޮންޖެހުންތަކާއި ދަތިތަކާ ކުރިމަތިވެފައި އޮތްކަން. މިސާލަކަށް، ޕައި ސިސްޓަމަކީ އެމެރިކާއިން
ދިވެހިރާއްޖެއަށް ހަމަ ހިލޭ ސާބަހަށް ހަދިޔާކޮށްފައި އޮތް . ސިސްޓަމުގެ ބައެއް މަޢު ލޫމާތު ހޯދުމުގައި އަދި
ޝެއަރކުރުމުގައި އަދި ރި ޓީވްކުރުމުގައި ވެސް ދަތިތަކެއް ހުރިކަމަށް އިމިގްރޭ ޝަނުން ފާހަގަކުރައްވާ.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ކަންކަން ފާހަގަވީމާ ވީހާ ވެސް އަވަހަކަށް އަޅުއް ވަންޖެހޭ ފިޔަވަޅަކީ އެމެރިކާ ސަރުކާރާ
ވާހަކަދައްކައިގެން އެ ފިޔަވަޅު އެޅުއްވުން އަދި ސިސްޓަމް އަޕްގްރޭޑްކުރެއްވުން، ފީޗަރސް ބަދަލުކުރެއްވުން. އަދި
ރާއްޖެއަށް ފިޓުވާ ގޮތަށް އޭތި އަލުން ފަރުމާކުރުން. އެކަން ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތްކަމަށް އެކަމާ ބެހޭ އިދާރާތަކުން
ވިދާޅުވަނީ. އެހެންވީމާ، އެން.ސީ.އައި.ޓީގައި ވެސް މިހާރު އެކްސްޕެޓް ސިސްޓަމެއް ހުރިކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފާހަގަވޭ. އަދި ފިންގަރ ޕްރިންޓުތައް ނަގައިގެން އަދި ދަތިކޮށް ނަމަވެސް އެ މަސައްކަތްކުރީމާ އެންމެ ހަލުވި
ސްޕީޑުގައި ނޫނަސް އެކަން ކުރެވޭނެ މަގު ފަހިވެފައި އޮތްކަ ން ވެސް ކޮމިޓީގެ ހޯދުންތަކުން މިހާރު އެބަ ދައްކާ. ދެން
މަނީލޯންޑަރިންގގެ ގާނޫނުތައް ވެސް އޮންނަ ގޮތުން މިހާރު އަނެއްކާ ވެސް އައު ގާނޫނަށް މިއަދު މަޖިލީހުން
ބަދަލުތައް ގެންނަން އެ އޮތީ ހުށަހެޅިފަ. އެހެންވީމާ، ދެން އެ 3% ގެ ވާހަކަ ވެސް ދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު މިހާރު
ނެތް ކަންނޭނގެ. ކުރީގައި އޮ ތް ގާނޫނު އެ ހިނގަންވާ އޭގެ އެންމެ ރަނގަޅު މަޤްޞަދުގައި ހިނގިފައެއް ނެތް.
މީރާއިން ހެދި ގަވާއިދު ވެސް ހަމަ ދައުލަތުގެ އެހެން އިދާރާތަކާ މި އޮންނަންޖެހޭ ކޯޑިނޭޝަން ލެވެލް ނެތުމުގެ
ސަބަބުން ނުހިނގާ އޮތްކަމަށް މިހާރު ފާހަގަ މިވީ. އެގޮތުން ކަސްޓަމްސް ވެސް ފުލުހުންނަށް ވެސް އަދި އެހެން
އިދާރާތަކަށް ވެސް އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް ނޭޅި އޮތްކަން ފާހަގަވޭ. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް
ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން އެދެން ސަރުކާރުގެ އެ އް އިދާރާއިން އަނެއް އިދާރާއަށް ވެސް މިކަން ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި
ބާއްވަންޖެހޭ ގާތްކަމާއި އެއް ބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް އެއްބާރުލުންދިނުމާ މި ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ޚާއްޞަ ސަމާލުކަމެއް
32

ދިނުން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހަށް ރިޕޯޓްކުރުމުގައި ވެސް މި ދެންނެވި ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތައް ފާހަގަކޮށް
މަޖިލިސް ފްލޯރއަށް ފޮނުވައި ތި ބޭފުޅުންނަށް ދަތިވާ ކަންތައްތައް މި ގާނޫނުތައް ތަންފީޒު ކުރުމުގައާއި އަޅުގަނޑުމެން
ހަމަ މަޖިލީހަށް ރެކޮމަންޑްކުރާނަން ފިޔަވަޅު އަޅައިދުނުމަށް. ބޭނުންވަނީ ސޮލިއުޝަނެއް ހޯދަން. އަދިވެސް މިހާރު
ވެސް އެކި އިދާރާތަކުން ފާހަގަކުރާ ގޮތުގައި މިހާރު މި ގެންދާ ޕްރޮސެސް، ރެގިއުލޭޝަން ޕްރޮސެސް ތެރެއިން ވެސް
އެންމެ އެކަށީގެންވާ ޙައްލެ އް ނުހޯދި ހިނގައިދާނެކަމުގެ ބިރު އަދިވެސް އެބަ އޮތް. އެހެންވީމާ، އަދިވެސް އިތުރަށް
ދިރާސާކޮށް އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތަކާ ދޭތެރޭގައި ކަމާ ބެހޭ އިދާރާތަކުން ފުންކޮށް ވިސްނަވާ ގޮތްތަކެއް ހޯދުމުގެ
މުހިންމުކަން ބޮޑުކަން ވެސް ކޮމިޓީއަށް ފާހަގަވޭ. އާދެ! ޚައިތަ މް އެއްޗެއް ވިދާޅުވަން ބޭނުންފުޅުތޯ.
މައްޗަންގޮޅި ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޚައިތަމް ވާހަކަދެއްވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތަށްއެރީ ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ވަރަށް މުހިންމު އެއް ކަންތައް އެބައިނޭ. އެއީ
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ފެށުނިއްސުރެ ފަށައިގެން މިއަދާ ހަމަޔަށް ދައްކާ ވާހަކައެއް ޕައިސިސްގެ ވާހަކަ. ޕައިސިސް
މިވެނި އެއްޗެކޭ ޕައިސިސް އެ ވެނި އެއްޗެކޭ ކިޔައިގެން. ދެން ވަރަށް ބައިވަރު ވާހަކަތައް ޕައިސިސް އާ ބެހޭގޮތުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެއްކިފައި އޮތީ. އެކަމަކު، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުދެއްކި އޮތް އެއް ވާހަކަ ކަންނޭނގެ
ޕައިސިސްއަކީ އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި މި ބޭރަކާ ލިންކުވެފައި އިންނަ އެއް ޗެއް ނޫން. އެ އެއްޗަކުންނެއް ބޭރަކަށް
އިންފޮމޭޝަނެއް ނުދޭ. އެ އެއްޗަކީ ހަމައެކަނި ރާއްޖޭގެ މި ނެޓްވަރކް ތެރޭގައި އިންނަ އެއްޗެ އް ކަމަށް އަޅުގަނ ޑަށް
މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އޮތީ. އެހެންނޫނިއްޔާ އެއްކަލަ ގިނަފަހަރު މިވާ ގޮތަކީ އެމެރިކާ ސަރުކާރުން ދީފައި އިންނަ
އެއް ޗެކޭ. އެއިން ރިއަލް ޓައިމް ޑޭޓާ ނަގާނެއޭ އެމީހުން. އެކަހަލަ އެއްޗެހިތަކެއް ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަ ޕަބްލިކްއަށް އޮތީ
އެކަހަލަ ގޮތަކަށް ފީލްވެފައި އޮތީ. އެއީ ދެން އަޅުގަނޑަށް އެހެން ވާހަކަދެއްކުނު ބައެއް ބޭފުޅުންގެ ސަބަބުން ވެސް
އެކަހަލަ އެއްޗެއް އަޅުގަނ ޑަށް ހަމަ ފީޑްބެކަށް އައިސްފައި އޮތީ. އެކަމަކު، ހަމަ އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި
އޮތްގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ ޕައިސިސްއަކީ އަސްލު ކްލޯ ޒް ނެޓްވަ ރކެއް. ހަމައެކަނި ރާއްޖޭގައި މި ހުރި މުއައްސަސާތަކާ
ކަނެކްޓްވެފަ އި އިންނާނީ. އޭތި ރާއްޖެއިން ބޭރަކާ ކަނެކްޓްވެފައެއް ނީންނާނެ. އޭތި ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން އަޅުގަނޑު
ބޭނުންވީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. މައްސަލައެ އް ނެތް އިނގޭތޯ. ތި ނުކުތާ ސާފުވެއްޖެ. އާދެ! އެހެންވީމާ، މިހިސާބުން މި ޖަލްސާ
ނިންމައިލާނަން. ދެން ތިޔަ ބޭފުޅުން ލިޔުމުން ހިއްސާކުރަ ން ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތުތަކާ އަދި ޕަބްލިކް ޓީ.ވީގަ އި
33

ހިއްސާކުރެވެން ނެތް މަޢުލޫމާތު ކޮމިޓީއަށް ލިޔުމުން ފޮނުއްވާނެ، ފޮނުވެން އޮތް ވާހަކަ ދަންނަވަމުން މިހިސާބުން
ނިންމާލަން. ވަޑައިގެންދެއްވި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން.
____
34